

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет природоохоронний
Кафедра економіки природокористування

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: Сучасні тенденції розвитку екологічного туризму на території Нижньодністровського національного природного парку

Виконала студентка групи СТ-20е
спеціальності 101 «Екологія»
Романюк Олена Русланівна

Керівник к.екон.наук, доцент
Андрущенко Олеся Сергіївна

Рецензент к.екон.наук, доц.
Колісник Алла Вікторівна

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Природоохоронний

Кафедра Економіки природокористування

Рівень вищої освіти бакалавр

Спеціальність 101 «Екологія»

(шифр і назва)

Освітня програма «Організація еколого-туристичної діяльності»

(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

економіки природокористування

Губанова О.Р.

“27” квітня 2023 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

студентці Романюк Олені Русланівні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Сучасні тенденції розвитку екологічного туризму на території Наддністровського національного природного парку

керівник роботи к.екон.н., доц. Андрущенко Олеся Сергіївна,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ОДЕКУ від “24” листопада 2022 року № 218-С

2. Строк подання студентом роботи 10.06.2023 року

3. Вихідні дані до роботи матеріали періодичних видань, монографій, нормативно-правові акти, статті фахових збірників наукових робіт, статистична інформація, матеріали сайтів Інтернет-мережі

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1. Теоретико-методичні засади дослідження розвитку екологічного туризму

2. Аналіз сучасного стану екологічного туризму на території Нижньодністровського національного природного парку

3. Перспективи розвитку сучасних тенденцій екологічного туризму на території Нижньодністровського національного природного парку

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Основні підходи до визначення дефініції «екологічний туризм»

2. Потенціал екотуризму в Україні

3. SWOT-аналіз розвитку екологічного туризму на території Нижньодністровського національного природного парку

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
	немає		

7. Дата видачі завдання 27 квітня 2023 року**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Оцінка виконання етапу	
			у %	за 4-х бальною шкалою
1.	Аналіз наукової літератури з досліджуваної теми, складення змісту, написання вступу.	27.04.23-04.05.23	94	5 (відм.)
2.	Написання першого розділу.	05.05.23-11.05.23	95	5 (відм.)
3.	Написання другого розділу.	12.05.23-21.05.23	96	5 (відм.)
	<i>Рубіжна атестація.</i>	22.05.23-26.05.23	95	5 (відм.)
4.	Написання третього розділу.	27.05.23-04.06.23	95	5 (відм.)
5.	Узагальнення отриманих результатів. Складення висновків та переліку посилань	05.06.23-09.06.23	95	5 (відм.)
6.	Перевірка роботи науковим керівником, надання відгуку, встановлення ступеню оригінальності, оформлення протоколу та висновку керівника.	10.06.23-12.06.23		
7.	Укладення авторського договору, подання КРБ на перевірку завідувачу кафедри, рецензування роботи.	13.06.23-17.06.23		
	Інтегральна оцінка виконання етапів календарного плану (як середня по етапам)		95	

Студентка _____
(підпис)Романюк О.Р.
прізвище та ініціалиКерівник роботи _____
(підпис)Андрущенко О.С.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Бакалаврська кваліфікаційна робота на тему:
«Сучасні тенденції розвитку екологічного туризму на території
Нижньодністровського національного природного парку»

Романюк Олена Русланівна

Актуальність теми. Внаслідок загострення екологічної ситуації, зростання екологічних катастроф та популяризації ідей охорони навколишнього середовища виникає туристичний попит на нові тренди відпочинку. Гармонізація взаємовідносин людини з навколишнім природним середовищем, турбота про збереження довкілля та підвищення екологічної свідомості суспільства є основною концепцією екологічного туризму та популярним і перспективним напрямком туристичної індустрії.

Специфіка екотуризму обумовлена створенням освітніх екологічних програм, розробкою туристичних маршрутів територіями національних природних та регіональних ландшафтних парків, заповідних територій тощо.

Метою роботи є обґрунтування теоретико-методичних засад та напрямків розвитку екологічного туризму на території Нижньодністровського національного природного парку

Об'єктом дослідження є процес розвитку екологічного туризму на території Нижньодністровського національного природного парку.

Предметом дослідження є визначення сучасних трендів розвитку екологічного туризму на території Нижньодністровського національного природного парку.

Структура і обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг тексту бакалаврської кваліфікаційної роботи – 72 сторінок, таблиць – 17, рисунків – 18.

Ключові слова: екологічний туризм, природно-ресурсний потенціал, національний природний парк, квітковий туризм, бердвотчінг, велотуризм.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ	8
1.1 Сутність, види та форми екологічного туризму.....	8
1.2 Світовий досвід розвитку екологічного туризму.....	17
1.3 Особливості і потенціал екологічного туризму в Україні.....	23
2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ НА ТЕРИТОРІЇ НИЖНЬОДНІСТРОВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ	29
2.1 Передумови розвитку екологічного туризму на території Наддністровського національного природного парку.....	29
2.2 SWOT-аналіз розвитку екологічного туризму.....	39
3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ НА ТЕРИТОРІЇ НИЖНЬОДНІСТРОВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ	46
3.1 Напрями підвищення ефективності функціонування екологічного туризму.....	46
3.2 Шляхи та перспективи розвитку екологічного туризму на території Нижньодністровського національного природного парку.....	54
ВИСНОВКИ	66
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69

ВСТУП

В останні роки в Україні активізувався розвиток екологічного туризму, адже це подорож у відносно непорушені господарською діяльністю людини куточки природи з метою спостереження, вивчення рослинного і тваринного світу та ознайомлення з культурними цінностями.

Основними центрами туристичної діяльності екологічного спрямування є заповідні території, хоча їх основне призначення – збереження певних природних об'єктів, а також відновлення цінних і унікальних природних комплексів або їх важливих складових елементів, вони мають важливе рекреаційне туристичне значення.

Зростаючий інтерес до екотуризму з боку туроператорів і туристів пояснюється його концепцією, яка передбачає пріоритетне дотримання природного середовища під час подорожей. Екотуризм стає популярним та перспективним напрямком туристичної індустрії, його основною ідеєю є гармонізація взаємин між людиною та природним середовищем, збереження довкілля, що використовується в туристичних цілях, та підвищення екологічної свідомості суспільства.

Вагомим чинником сьогодення є той факт, що під час повномасштабного вторгнення, громадяни нашої країни майже весь час знаходяться у сильному психологічному напруженні, що суттєво впливає на стан здоров'я. Відвідування екологічних турів є одним з тих чинників, що допомагає людині відновити свої сили, відпочити, як фізично, так і психологічно, адже саме під час перебування в природному середовищі людина по-справжньому відпочиває і оздоровлюється.

Володіючи значними природними ресурсами, достатніми екотуристичними ресурсами, вдалим географічним розташуванням країни, великою кількістю туристичних атракцій, маючи висококваліфікований персонал, долаючи інфраструктурні та інвестиційні проблеми, туризм може

розвиватися за оптимістичним сценарієм розвитку, тим самим покращуючи не лише свою ефективність, але й результативність суміжних з ним сфер.

Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад та напрямків оптимізації екологічного туризму на території Нижньодністровського національного парку

Для реалізації зазначеної мети необхідне розв'язання наступних завдань:

- дослідити сутність та особливості екологічного туризму;
- дослідити потенціал екотуризму в Україні;
- проаналізувати зарубіжний досвід розвитку екотуризму;
- проаналізувати сучасний стан і перспективи розвитку екотуризму на території Нижньодністровського національного парку.

Об'єктом дослідження є процес розвитку екологічного туризму на території Нижньодністровського національного парку.

Предметом дослідження є визначення сучасних трендів розвитку екотуризму на території Нижньодністровського національного природного парку.

Матеріали дослідження. Інформаційну базу дослідження склали праці вітчизняних і зарубіжних вчених, фахівців з проблем та перспектив розвитку екотуризму, чинне законодавство, дані державної служби статистики України.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань проведено аналіз літературних джерел, статистичних даних, використано загальнонаукові методи.

1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ

1.1 Сутність, види та форми екологічного туризму

Виникнення екологічно безпечного туризму пов'язане, насамперед, зі зростанням масштабів масового туризму та викликаних ним негативних наслідків, що призвели до загострення низки екологічних проблем у багатьох країнах світу. Головною метою екологічного туризму є збереження первісного стану природи та мінімізація негативного впливу на навколишнє середовище господарської діяльності людини

В Законі України «Про туризм» відсутнє визначення екологічного туризму, який до того ж прирівняний до зеленого туризму. Однак існує «Проект про внесення змін до Закону України «Про туризм» та деяких інших законодавчих актів щодо основних засад розвитку туризму», в якому розкрито поняття екологічного туризму з позиції «організації відпочинку або отримання природничих чи практичних екологічних знань і досвіду, що не завдає шкоди навколишньому природному середовищу» [1].

Сьогодні вітчизняні і зарубіжні науковці по різному тлумачать поняття «екологічного туризму», зокрема, Савицька О.П. зазначає, що основною ідеєю екотуризму є гармонізація стосунків людини з навколишнім природним середовищем, турбота про збереження довкілля, що використовується в туристичних цілях, та підвищення екологічної свідомості суспільства, є популярним і перспективним напрямом індустрії туризму [2].

Науковці Я. Б. Олійник, В. І. Гетьман, вважають, що «екологічний туризм включає всі види туризму, орієнтовані на збереження природного довкілля, зокрема заповідних ландшафтів, налагодження гуманних стосунків з місцевим населенням та органами самоврядування, поліпшення фінансово-економічного благополуччя регіонів» [3].

Аналіз літературних джерел свідчить про значне різноманіття трактування поняття «екологічний туризм» (табл. 1.1)

Таблиця 1.1

Основні підходи до визначення поняття «екологічний туризм»

Автор	Зміст поняття
Бейдик О.О.	Екологічно збалансована рекреаційна діяльність, що мінімізує негативний вплив на природу та його компоненти, шляхом гармонійного поєднання людини, рекреаційних засобів, природного середовища та рекреаційної інфраструктури.
Дмитрук О.Ю.	Екологічний туризм є активною формою відпочинку, яка має екологічне значення. Він є інтегруючим напрямом рекреаційної діяльності, де взаємовідносини між людьми та природою базуються на взаємній вигоді, повазі та розумінні. Туристи отримують фізичне, психологічне, інтелектуальне та емоційне збагачення від спілкування з природою, при цьому наносять мінімальні шкоди та втрати природному середовищу. Це також сприяє соціальним та економічним стимулам для місцевих жителів зберігати природу та традиційне використання природних ресурсів.
Ємельянов В.Л.	Подоходна туристична діяльність, спрямована на формування екологічного світосприйняття та сприяння сталому розвитку туристичних регіонів, забезпечує користь навколишньому природному середовищу, культурній, культурно-історичній та генетичній спадщині. Вона також сприяє підвищенню культурного рівня та достатку місцевого населення шляхом фінансування проектів, що спрямовані на досягнення вказаних цілей, за рахунок відрахування певної частини прибутку.
Кузик С.	Екологічний туризм на малозмінених людиною ландшафтах включає організацію подорожей без заподіяння шкоди навколишньому середовищу. Це охоплює території національних та ландшафтних парків, де здійснюються екологічно безпечні тури в природу.
Козирев В.М.	Екотуризм є формою подорожей, що сприяє збереженню навколишнього середовища. Він охоплює різні форми, такі як активний екотуризм (піший, велосипедний, водний, кінний, збиральництво, рибальство, мисливство), фауністичні та флористичні поїздки (орнітологічні поїздки, фотополювання, тематичні поїздки) та культурологічні й етнографічні поїздки.

Мальська М.П., Худо В.В.	Екологічно безпечні види туризму є тими, які мінімально або взагалі не впливають на природне довкілля та забезпечують рівновагу між туристом, природою та господарською діяльністю. До таких видів туризму відносяться піші й велосипедні прогулянки дорогами, альпінізм, спостереження за природою, плавання на байдарках та каное, спортивна морська рибалка, лижні мандрівки в горах та інші подібні активності.
Спілка екотуризму США	Екологічні подорожі здійснюються до місць з відносно недоторканою природою, де зберігається цілісність екосистем. Метою цих подорожей є отримання уявлення про природні та культурно-етнографічні особливості цієї території. Такий підхід створює економічні умови, при яких охорона природи стає вигідною для місцевого населення.

узагальнено автором за даними [4,5]

Узагальнюючи наукові підходи до сутності екологічного туризму варто підкреслити, що «екологічний туризм – це особлива форма туризму, що зосереджена на відповідальному відвідуванні природних та екологічно чистих територій, з метою насолодження і вивчення навколишнього природного середовища та сприяння збереженню довкілля.

Саме екологічний туризм покликаний привернути увагу до гармонійної взаємодії між туристом і природою, сприяє збереженню біорізноманіття та пропагує екологічно відповідальне ставлення до навколишнього середовища».

Отже, якщо основним завданням екологічного туризму є захист довкілля від виснаження, то основні принципи екологічного туризму направлені на покращення добробуту населення та зменшення негативного впливу туристичних потоків на навколишнє середовище. Основні принципи екотуризму включають:

- стале використання природних ресурсів: забезпечення збалансованого використання ресурсів таким чином, щоб забезпечити їх тривалу збереженість;
- збереження природного, соціального й культурного різноманіття: захист біологічного різноманіття, культурної спадщини та соціальних аспектів туристичних природних об'єктів;

- дотримання встановлених правил поведінки та екологічне виховання туристів: свідоме ставлення до навколишнього середовища, дотримання екологічних норм і правил та поширення екологічної свідомості серед туристів;
- менша інтенсивність використання природних ресурсів: зменшення негативного впливу на природу шляхом обмеження числа туристів та збалансованого використання ресурсів;
- екологічне навчання персоналу, що зайнятий у сфері екотуризму: надання необхідних знань та навичок персоналу для ефективного управління екологічними аспектами туристичної діяльності. [5]

Рис. 1.1 – Принципи екологічного туризму [5]

Ці принципи спрямовані на забезпечення сталого розвитку туризму, збереження природи та сприяння взаємовигідним взаємодіям між туристами, місцевим населенням та природним середовищем.

В науковій літературі виділяють такі основні види екотуризму: рекреаційний, науковий, пізнавальний, подорожі в природні резервати, особливо охоронювані природні території (ООПТ) та пригодницький. Взагалі

туристів приваблюють особливі пам'ятки природи, – гори й каньйони, печери, озера й ріки. Тут, крім пізнавального, реалізуються й рекреаційний елемент активного й пасивного відпочинку (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Види екотуризму

<i>Вид</i>	<i>Зміст</i>
Рекреаційний	Найпоширеніший вид екотуризму, в якому найважливішим є відпочинок на природі.
Науковий	Є найменш масовим, адже участь у різного роду експедиціях дослідженнях природи, проведеннях польових спостережень цікавлять лише науковців. В таких турах виступають особливо охоронювані природні території (ООПТ):
Пізнавальний	Такі тури являють собою сукупність навчальних, науково-популярних і тематичних екскурсій, які пролягають по спеціально облаштованих екологічних стежках, територіях заповідників і національних парків.
Пригодницький	Пов'язаний з активними способами пересування і відпочинку на природі – альпінізм, скелелазіння, льодолазіння, спелеотуризм, гірський і пішохідний туризм, водний, лижний і гірськолижний туризм, каньйонінг, кінний туризм, маунтбайк, дайвінг, парапланеризм тощо.
Подорожі в природні резервати, ООПТ	Залучають безліч туристів яких приваблює унікальність і екзотичність природних об'єктів і явищ, що знаходяться на ООПТ і використовуються у багатьох екскурсіях як справжнє шоу (показ активності гейзерів; кольорова підсвітка, музика тощо).

Джерело:[5]

Метою рекреаційного екотуризму є відпочинок, оздоровлення, відновлення фізичних і духовних сил людини, що досягається тривалим перебуванням в природних умовах. Не остання роль належить отриманню естетичного задоволення від спостереження за красою ландшафтів. Найчастіше це подорожі на природні території особливої охорони.

Науковим екотуризмом зайнята відносно невелика кількість туристів. Однак цей вид є джерелом інформації про віддалені і маловивчені райони, необхідної як для науки, так і для грамотного планування розвитку самого екотуризму. Під час наукових екотурів туристи беруть участь в різноманітних дослідженнях природи, проводять польові спостереження. До наукового туризму відносяться і зарубіжні науково-дослідницькі експедиції, польові практики студентів, що навчаються на природничих факультетах.

До числа об'єктів пізнавального екотуризму належать пішохідні походи, спостереження за птахами (birdwatching), кіно- і фотозйомка, екосафарі, проживання в наметових містечках, відвідання гір і альпінізм, водний туризм (байдарки, каное, плоти), ботанічні екскурсії, археологічний і палеонтологічний туризм, спелеотуризм, спостереження за екзотичними метеликами. Це подорожі, пов'язані з пізнанням навколишньої природи і місцевої культури. До форм здійснення пізнавального туризму можна віднести екскурсії, пішохідні, лижні й гірські походи, сплав по річках, спостереження за метеликами, птахами, фото- й відеозйомку тощо.

Пригодницький екотуризм об'єднує всі подорожі, пов'язані з активними способами пересування і відпочинку на природі, що має за мету отримання нових вражень, покращення туристом фізичної форми і досягнення спортивних результатів. Сюди відносяться такі види туризму, як альпінізм, скелелазіння, льодолазіння, спелеотуризм, гірський і пішохідний туризм, водний, лижний і гірськолижний туризм, каньонінг, кінний туризм, маунтбайк, дайвінг, парапланеризм.

Основними об'єктами екологічного туризму є унікальні природні комплекси, зокрема особливо охоронювані природні території (ООПТ)/об'єкти особливої державної охорони. Об'єкти особливої державної охорони, що формують ключові території екомережі, – це найбільш цінні з природоохоронного, екологічного, наукового, естетичного, рекреаційного поглядів природні території та акваторії, яким з огляду на їх унікальність чи типовість державою надається особливий охоронний правовий статус.

З розвитком суспільства з'являються і нові форми екологічного туризму, що дозволяє розширити можливості для всіх учасників туристичного ринку. Для туроператорів це перспектива розробки напрямів з мінімальним негативним впливом на оточуюче середовище, а для туристів, поєднання відпочинку, рекреації та підвищення екологічної свідомості.

Основними формами екологічного туризму є:

1. *Еко-екскурсії*: Це форма екологічного туризму, де туристи відвідують природні території з метою навчання, дослідження та спостереження. Еко-екскурсії можуть включати прогулянки по лісах, горах, пустелях або інших екосистемах, під час яких туристи мають можливість вивчатися та дізнаватися більше про місцеве середовище.

2. *Еко-тури*: Це тривалі подорожі до природних територій з метою насолодження природними красотами та дослідження місцевої флори і фауни. Такі тури можуть включати відвідування природних заповідників, національних парків, біосферних заповідників або інших екологічно важливих місць, де туристи можуть побачити унікальні види рослин і тварин.

3. *Еко-кемпінг*: Ця форма екологічного туризму передбачає проживання туристів у природних умовах з мінімальним впливом на довкілля. Еко-кемпінг може включати розташування наметових майданчиків у природних парках або вздовж екологічних маршрутів. Туристи, які обирають еко-кемпінг, зазвичай дотримуються принципів екологічно відповідальної поведінки та використовують екологічно чисті засоби для життя в природі.

4. *Еко-риболовля*: Це форма екологічного туризму, де туристи займаються риболовлю в екологічно чистих водоймах. Еко-риболовля передбачає риболовлю з дотриманням правил збереження водних ресурсів та відповідального використання природних запасів.

5. *Еко-спостереження за дикими тваринами*: Це форма екологічного туризму, яка спрямована на спостереження та вивчення дикої фауни у її природному середовищі. Туристи можуть брати участь у екскурсіях або

сафарі, під час яких вони мають можливість побачити ті види тварин, які знаходяться під загрозою зникнення.

6. *Еко-трекінг*: Це форма екологічного туризму, який включає піші прогулянки або похід у віддалені та недоступні для автомобілів місця. Туристи можуть досліджувати гірські ландшафти, ліси, джунглі та інші природні області, де вони можуть насолоджуватися природними красотами та бачити унікальні природні утворення.

7. *Еко-гастротуризм*: Це форма екологічного туризму, що поєднує кулінарний досвід з екологічним підходом. Туристи відвідують місцеві ферми, сади, виноробничі та інші агротуристичні об'єкти, де вони можуть скуштувати місцеві органічні страви, продукти та напої, вироблені з урахуванням принципів сталого розвитку та екологічного землеробства.

Сьогодні все очевиднішим стає те, що охорона біожиття природи неможлива без охорони, збереження і відновлення цілісних екосистем. Тому особливу увагу варто звернути і на такі види екологічного туризму, як бердвотчинг, квітковий туризм та велотуризм.

8. *Бердвотчинг (англ. birdwatching)*: Це форма екологічного туризму, яка спрямована на спостереження та вивчення птахів у природному середовищі. Туристи, які займаються бірдовотчингом, відвідують різноманітні місцевості, такі як заповідники, болота, ліси або прибережні зони, де вони можуть спостерігати за різними видами птахів і вивчати їх поведінку.

9. *Квітковий туризм*: Це форма екологічного туризму, що зосереджений на відвідуванні місць з багатим рослинним світом та насолодженні красою квітів і рослин. Туристи можуть відвідувати ботанічні сади, природні заповідники або ландшафтні парки, де вони можуть побачити унікальні види рослин, дикоростучі луки та інші екосистеми, багаті на рослинний світ.

10. *Велотуризм*: Це форма екологічного туризму, де туристи використовують велосипеди для подорожей і відкриття природних місць. Велотуризм дозволяє туристам насолоджуватися природними краєвидами,

проїжджати через ліси, поля, гірські масиви або вздовж прибережних доріг. Це екологічно чистий спосіб переміщення, який сприяє збереженню навколишнього середовища та підтримці сталого туризму.

Ці три додаткові форми екологічного туризму мають великі можливості для розвитку в Україні, особливо на території Бессарабії, та значно розширюють різноманітність можливостей для туристів, які бажають насолоджуватися природою та займатися активними формами відпочинку. Вони дозволяють глибше зануритися у природні аспекти довкілля та зрозуміти важливість його збереження.

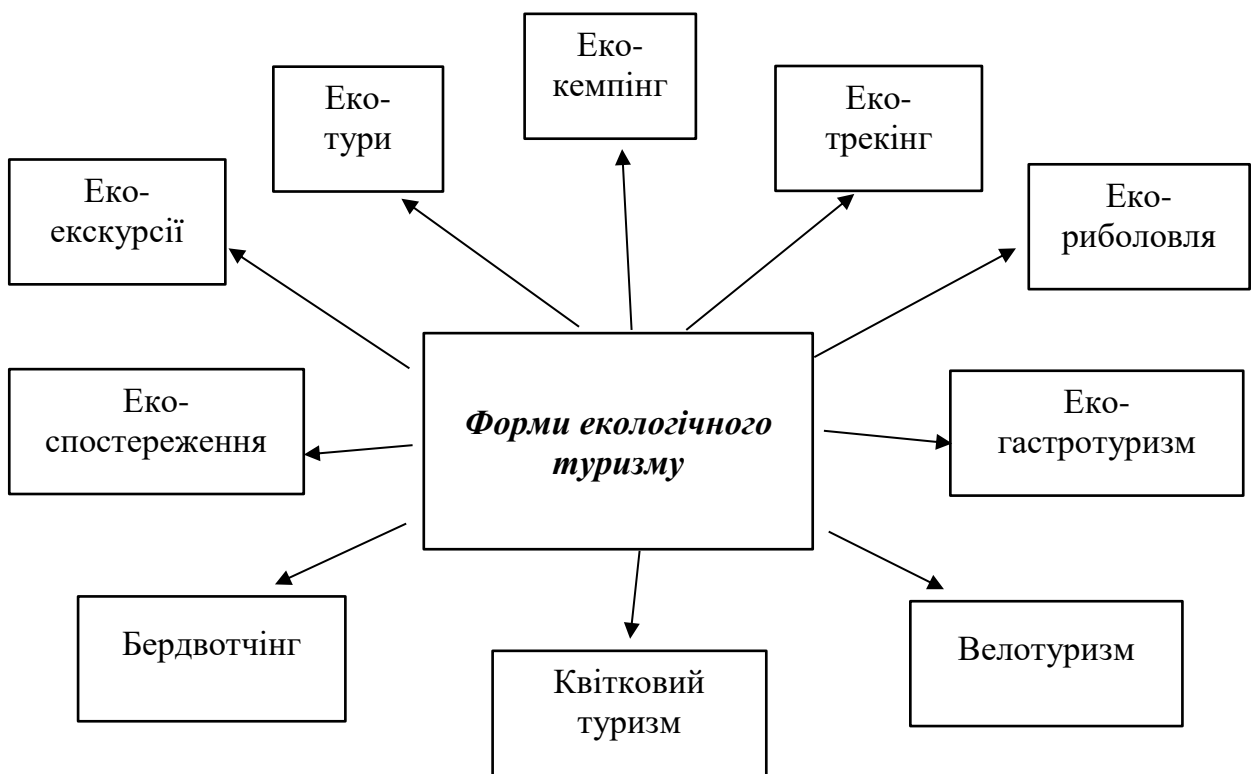

Рис. 1.2 – Форми екологічного туризму

Джерело: сформовано автором

Загалом правильне забезпечення екотуристичної діяльності передбачає не тільки мінімальний вплив на довкілля, а й раціоналізацію самого процесу відпочинку і зменшення негативних наслідків, сприяння розвитку соціального і культурного різноманіття.

1.2 Світовий досвід розвитку екологічного туризму

Туризм є однією з найбільш швидкозростаючих галузей, починаючи свій розвиток у другій половині ХХ століття. В цілому, туризм часто використовується як ключ для економічного зростання як у розвинених, так і в країнах, що розвиваються. Загалом країни обирають розвиток, просуваючи свої ресурси за рахунок залучення туристів. Це посилює конкуренцію та приводить до очікування нових викликів розвитку як галузі туризму, так і економіки в цілому. Однак можливості та перспективи різних країн для розвитку саме екологічного туризму суттєво різняться.

У світовій практиці екологічний туризм реалізується переважно на особливо охоронюваних природних територіях, до яких належать національні парки, заповідники, пам'ятники природи тощо.

Зелений сільський туризм, або агротуризм (agrotourism), особливо популярний в США і країнах Західної Європи,- відпочинок у сільській місцевості (у селах, на хуторах, у зручних селянських будинках). Туристи деякий час ведуть сільський спосіб життя серед природи, знайомляться з цінностями народної культури, прикладного мистецтва, з національними піснями та танцями, місцевими звичаями, беруть участь у традиційному сільському праці, народних святах і фестивалях.

У німецькомовних країнах прикметник "екологічний" вживається вельми рідко і у визначеннях "зелених" галузей туризму практично не використовується. Там найбільш широке поширення набув термін "м'який туризм" або "екологічно і соціально відповідальний туризм"(табл. 1.3).

Деякі автори стверджують, що "м'який туризм" тісно пов'язаний з концепцією "зеленого туризму" і відрізняється способом використання природних ресурсів, що не спричиняє їх деградацію. Цей вид туризму прагне відновлювати та зберігати навколишнє середовище, використовуючи частину прибутків для його збереження та охорони. "М'який туризм" охоплює різні

сфери, такі як готельний бізнес, авіап перевезення та інші види транспорту, а також екскурсії до природоохоронних територій. У цьому контексті головною цінністю не є просто сам турист, але свідомий та добре підготовлений турист, який має відповідальне ставлення до охорони довкілля, зокрема, використання екологічно чистих технологій [7].

Таблиця 1.3

Зіставлення особливостей «м'якого» і «жорсткого» туризму.

«Жорсткий» туризм	«М'який» туризм
Масовість	Індивідуальні та сімейні тури, поїздки в колі друзів
Короткочасні поїздки	Тривалі подорожі
Швидкі засоби пересування	Повільні і помірно швидкі засоби пересування
Заздалегідь узгоджена програма	Спонтанні рішення
Мотивація "ззовні"	Мотивація "зсередини"
Імпорт стилю життя	Стиль життя згідно з культурою країни відвідування
"Пам'ятки"	"Враження"
Комфорт і пасивність	Активність і різноманітність
Попередня інтелектуальна підготовка до поїздки невелика	Країна - мета подорожі вивчається заздалегідь
Турист не володіє мовою країни і не прагне його впізнати	Мова країни вивчається заздалегідь - хоча б на найпростішому рівні
Турист приїжджає в країну з почуттям господаря, якого "обслуговують"	Мандрівник пізнає нову культуру
Покупки утилітарні (шопінг) або стандартні	Купівлі - це пам'ятні подарунки для друзів
Після поїздки залишаються тільки стандартні сувеніри	Після поїздки залишаються нові знання, емоції та спогади
Турист купує листівки з видами	Мандрівник малює з натури або фотографує сам
Цікавість	Тактовність
Гучномовність	Спокійна тональність

Джерело: [7]

Світовий досвід розвитку екологічного туризму включає різноманітні підходи та успішні приклади з усього світу. Так, державна політика світових країн у сфері екологічного туризму різниться. Багато країн приділяють велику увагу розвитку екотуризму через його потенціал у збереженні природи, культурного спадку та сприянні сталому розвитку. Деякі країни створюють спеціальні департаменти, ради або урядові організації для координації та розвитку екологічного туризму.

Екологи прогнозують, що у 2022 році популярність екотуризму продовжуватиме зростати, оскільки все більше людей дізнаються про переваги екологічно безпечних подорожей. Деякі популярні тенденції екотуризму, які переважатимуть цього року, включають екологічні пригоди, сафарі на дику природу та відпочинок на рослинах.

Крім того, інтерес до екотуризму призвів до того, що у всьому світі сформувалися основні точки інтересу, а природоохоронні групи вклали мільйони у збереження деяких із цих територій. Ці райони включають Єллоустонський національний парк, Мачу-Пікчу та Галапагоські острови [9].

Наприклад, Канада, Беліз і Фінляндія мають окремі департаменти або консультаційні ради з екологічного туризму відповідних міністерств. Коста-Ріка, Намібія та Австралія включили розвиток екотуризму до пріоритетних напрямів свого розвитку.

В Німеччині та Туреччині виділяються значні кошти з державних бюджетів на розвиток екологічного туризму. У США створено спеціальні урядові організації, такі як «Агентство навколишнього природного середовища» та «Служба риби та дикої фауни», які займаються охороною навколишнього середовища та розробкою програм розвитку екологічного туризму.

Ці країни визнають важливість екологічного туризму як інструменту збереження природи, розвитку місцевих спільнот та економічного зростання. Їх державна політика спрямована на сприяння екологічно відповідних та стало розвиваючихся форм туризму [9].

Так, геополітичні чинники та внутрішні стратегії розвитку країн можуть впливати на їхню позицію стосовно розвитку екологічного туризму. Країни можуть мати різні пріоритети і підходи до розвитку туристичної галузі в контексті екологічного туризму.

Багато країн визнають, що розвиток екологічного туризму є важливим компонентом природоохоронної діяльності. Охоронні території, такі як національні парки, заповідники та інші природоохоронні зони, мають потенціал приваблювати туристів, оскільки вони мають велике багатство природи та біорізноманіття. Туристична сфера відповідає за забезпечення якісного та доступного обслуговування для цих туристів, створення інфраструктури, розвиток туристичних послуг та заходів безпеки.

Таблиця 1.4

Міжнародний досвід розвитку екологічного туризму

<i>№</i>	<i>Країна</i>	<i>Особливості розвитку</i>
1	Коста-Ріка	Визнана однією з провідних країн у розвитку екологічного туризму, що використовує свої багаті природні ресурси, такі як національні парки та заповідники, для приваблення туристів. Країна активно пропагує екотуризм, забезпечуючи інфраструктуру для спостереження за дикою природою, екскурсій та активних видів відпочинку.
2	Норвегія	Норвегія славиться своїми величезними природними заповідниками та національними парками. Країна зосереджується на збереженні своїх природних ландшафтів та впровадженні сталого туризму. Вона надає підтримку екотуристам, пропонуючи екскурсії з екологічними гідами, велосипедні маршрути та можливості для спостереження за дикими тваринами.
3	Канада	Канада володіє розмаїттям природних ландшафтів та видовим багатством. Країна розвиває екологічний туризм, надаючи доступ до своїх національних парків, заповідників та регіонів з високим екологічним значенням. Тут можна займатися каякінгом, сплавами по річках, спостерігати за дикими тваринами та відвідувати екологічні центри.

4	Австралія	Австралія має унікальну біорізноманітність та прекрасні пейзажі. Країна пропонує еко туристам можливості для дослідження карстових печер, тропічних дощових лісів та великих рифів. Заходи з охорони природи і сталий розвиток є основними пріоритетами у розвитку екологічного туризму в Австралії.
5	Швеція	Швеція активно просуває екологічний туризм, зосереджуючись на сталому використанні своїх природних ресурсів. Країна розвиває еко туризм у лісах, на озерах та відкритих просторах, надаючи можливості для пішохідних походів, велосипедних прогулянок та спостережень за дикими тваринами.

Джерело: узагальнено автором

Ці приклади демонструють, як країни з різних частин світу успішно розвивають екологічний туризм, зберігаючи свою природну спадщину та сприяючи сталому розвитку. Кожна з цих країн використовує свої унікальні природні ресурси та приймає заходи для забезпечення збалансованого взаємодії туризму з природою.

Також екологічний туризм має позитивний вплив на місцеві спільноти, сприяючи їхньому економічному розвитку та залученню інвестицій. Це може спонукати країни до підтримки розвитку екологічного туризму як одного зі шляхів до сталого розвитку і підвищення якості життя населення.

Таким чином, хоча позиції країн можуть відрізнятися, багато з них розуміють важливість розвитку екологічного туризму як інструменту збереження природи, розвитку місцевих спільнот та сталого розвитку.

За даними Міжнародного товариства еко туризму, щорічний світовий прибуток від еко туризму оцінюється від 800 до 1 трильйона доларів США. У всьому світі в галузі безпосередньо і навіть побічно зайнято понад 11 мільйонів людей. Еко-мандрівники коштують менше в інфраструктурі на одиницю доходу, аніж будь-який інший тип мандрівників. Це забезпечує найвищий дохід співтовариства та найвищу віддачу від інвестицій.

Зосередження уваги на екотуризмі приносить користь біорізноманіттю у місці призначення [11].

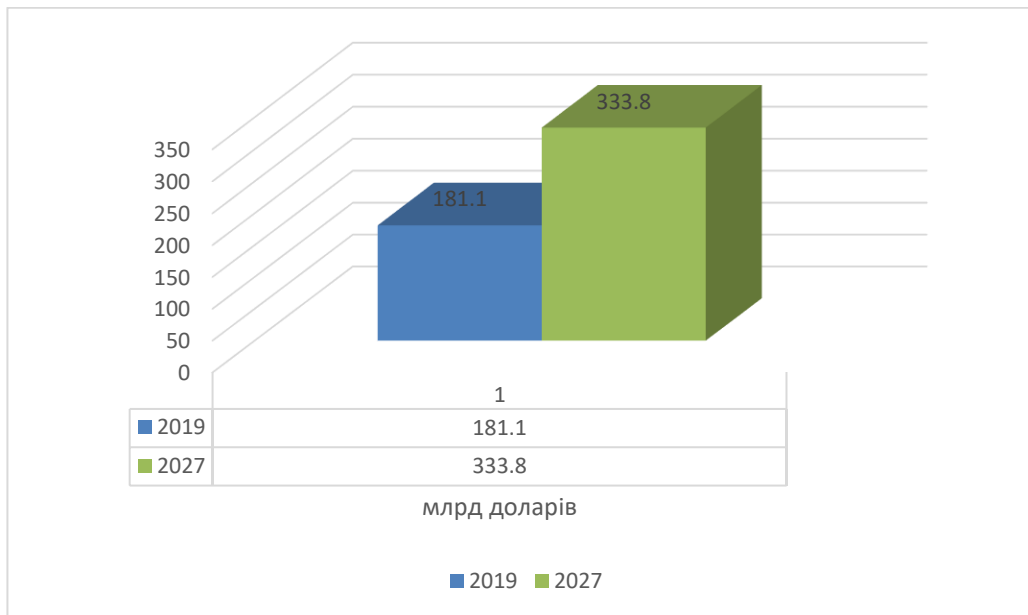

Рис. 1.3 – Розмір ринку сектору екотуризму в усьому світі в 2019 році з прогнозом на 2027 рік. [13].

В останні роки попит на екотуризм стрімко зростає. Сектор екотуризму вважається найбільш зростаючим сегментом світової туристичної індустрії. З початку 1990-х років цей сегмент зростав на 20–34% на рік, тоді як загалом індустрія туризму зростала лише на 4,3% на рік. Попит на екотуризм високий і продовжуватиме зростати. Протягом кількох років туристи стали краще усвідомлювати необхідність позитивно впливати на місця, які вони відвідують. Згідно з опитуванням Booking.com, проведеним у 2018 році, 87% всіх мандрівників з усього світу заявили, що хочуть подорожувати екологічно [10].

Пандемія COVID-19 дозволила людям переосмислити свої відносини з екосистемою, і ще більше західних туристів відкрили для себе природу, спостереження за дикою природою та спостереження за птахами як дозвілля. У 2021 році Booking.com заявив, що пандемія підвищила попит на екологічні подорожі: 61% усіх мандрівників заявили, що в майбутньому хочуть подорожувати більш екологічно, а 49% відзначили, що пандемія змінила їхнє

ставлення до позитивних змін у їхньому житті. повсякденне життя. 59% навіть були готові бойкотувати підприємства, якщо вони не зможуть зробити екологію пріоритетом протягом 12 місяців.

У сучасній епохі екотуризм став широко використовуваним поняттям, яке виступає як форма сталого туризму. Відповідно до визначення СОР і Світової Ради з туризму та подорожей (WTTC), сталий туризм враховує потреби як туристів, що відвідують туристичні центри, так і місцевого населення, і передбачає забезпечення та оптимізацію перспектив розвитку у майбутньому. При цьому ресурси використовуються з метою задоволення економічних, соціальних та естетичних потреб, одночасно зберігаючи культурну унікальність, особливості навколишнього середовища, біологічну різноманітність та важливі екологічні системи. Це підкреслює важливість забезпечення гармонії між туристичною діяльністю та природним середовищем, а також розвитку, який забезпечує благополуччя як для сьогодення, так і для майбутніх поколінь [13].

На основі аналізу світового досвіду можна зробити висновок, що екотуризм є найефективнішим видом туристично-рекреаційної діяльності на заповідних територіях, особливо в національних природних парках.

1.3 Особливості і потенціал екологічного туризму в Україні

Територія України поділяється на три основні природні зони: Полісся, лісостеп і степ. Кожна з цих зон має свої унікальні природні території, які приваблюють екотуристів з усього світу. Особливо привабливими рекреаційними регіонами в Україні є Карпатські гори, розташовані на заході країни, а також Чорне і Азовське моря, що лежать на півдні.

1. Україна славиться своїм унікальним біорізноманіттям. Вона налічує більше 70 тисяч видів живих організмів. Це включає понад 27 тисяч видів рослин (флори) та понад 45 тисяч видів тварин (фауни). Ця багатоманітність

створює неймовірні можливості для екотуризму, де туристи можуть досліджувати і насолоджуватися різноманіттям природи України. Територія лісів становить 10,6 млн. га, тобто 17,6 % території країни [7].

2. Україна приділяє перевагу західноєвропейській моделі розвитку екологічного туризму, яка передбачає організацію подорожей в межах особливо охоронюваних природних територій. Ця модель стала пріоритетною на внутрішньому ринку туристичних послуг в Україні, враховуючи той факт, що в світі існують дві основні моделі розвитку екологічного туризму - австралійська, яка зосереджена на подорожах у дикій природі, та західноєвропейська, яка ставить перед собою мету привабити туристів до особливо охоронюваних природних територій [8].

3. Україна має значну кількість різноманітних природно-заповідних об'єктів, які грають важливу роль у розвитку та перспективах екологічного туризму. Станом на 1 січня 2018 року природно-заповідний фонд України налічує 8296 територій та об'єктів загальною площею 4,318 мільйона гектарів в межах території України. Фактична площа цих об'єктів становить 3,985 мільйона гектарів, а ще 0,403 мільйона гектарів знаходиться у межах акваторії Чорного моря [18].

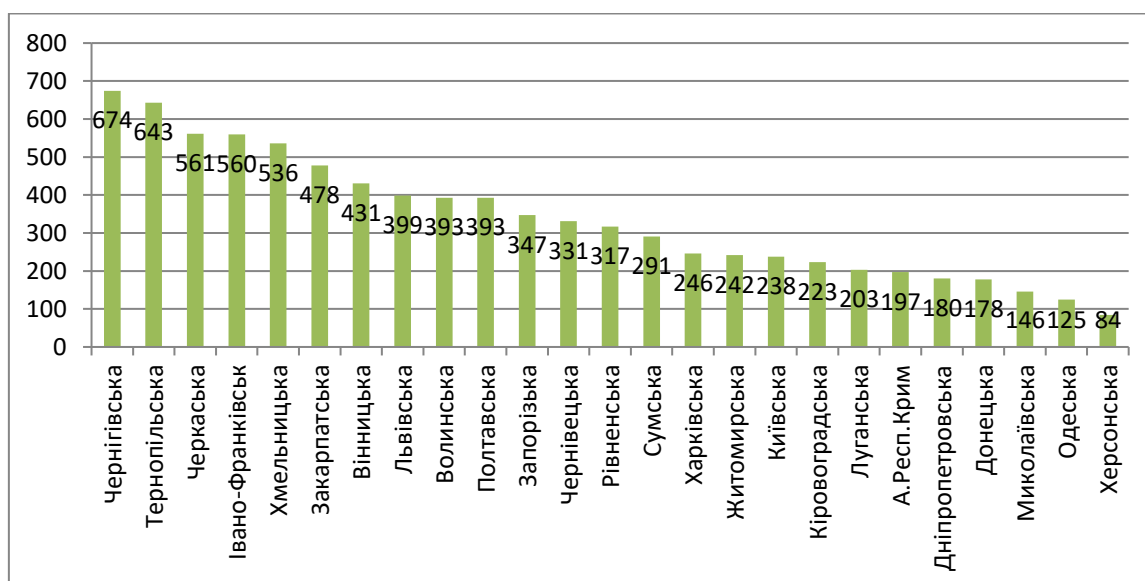

Рис. 1.4 – Кількість природно-заповідних територій в кожній області України, станом на 01.01.2021 р.

Джерело сформовано автором на основі: [19]

Україна має значний потенціал для розвитку екологічного туризму через свою розмаїтість природних ландшафтів, багатство біорізноманіття та унікальні природні резервати. Особливості і потенціал екологічного туризму в Україні включають:

Карпати та Кримські гори: Українські Карпати та Кримські гори приваблюють туристів своїми гірськими пейзажами, річками, озерами та різноманітними видами рослинності та тваринного світу. Тут можна займатися пішохідними походами, гірським велосипедом, альпінізмом та сплавами по гірським річкам. **Природні заповідники:** Україна має численні природні заповідники, такі як Карпатський біосферний заповідник, Асканія-Нова, Національний парк "Синевир" та багато інших. Ці заповідники пропонують можливості для екскурсій, спостережень за дикою природою, фотографування та вивчення рідкісних видів рослин і тварин.

Річки та озера: Україна має численні річки та озера, які надають можливості для водних видів відпочинку, таких як каякінг, рафтинг, човновий туризм та риболовля. Наприклад, Дніпро, Дунай, Чорне море та багато інших водойм приваблюють туристів своєю природною красою та різноманітним водних активностей.

Екопарки та екоцентри: Україна розвиває екопарки та екоцентри, які пропонують освітні та розважальні програми, пов'язані з охороною довкілля та природою. Тут туристи можуть отримати знання про екосистеми, екологічні проблеми та способи їх вирішення.

Українська сільська місцевість пропонує можливості для сільського туризму, де туристи можуть побувати на фермах, садибах та селах, дізнатися про сільське господарство, місцеві звичаї та культуру, а також насолодитися природними краєвидами та місцевою кухнею.

Екологічний пішохідний туризм: Україна має розгалужену мережу пішохідних маршрутів, які пролягають через ліси, гори, заповідники та інші природні об'єкти. Це надає можливості для екологічного туризму, де туристи можуть насолоджуватися природою та зберігати її недоторканість [5].

В Україні Міністерство екології та природних ресурсів України є центральним органом виконавчої влади, відповідальним за екотуризм. Цей орган забезпечує нормативно-правове регулювання таких питань як:

- охорона та використання природно-заповідного фонду;
- раціональне використання, відтворення і збереження об'єктів рослинного та тваринного світу, ландшафтного та біорізноманіття;
- формування та використання екологічної мережі;
- відтворення та охорона водних об'єктів та інших природних ресурсів.

Міністерство екології та природних ресурсів приймає необхідні положення щодо екологічної діяльності та створює умови для організації екологічного туризму.

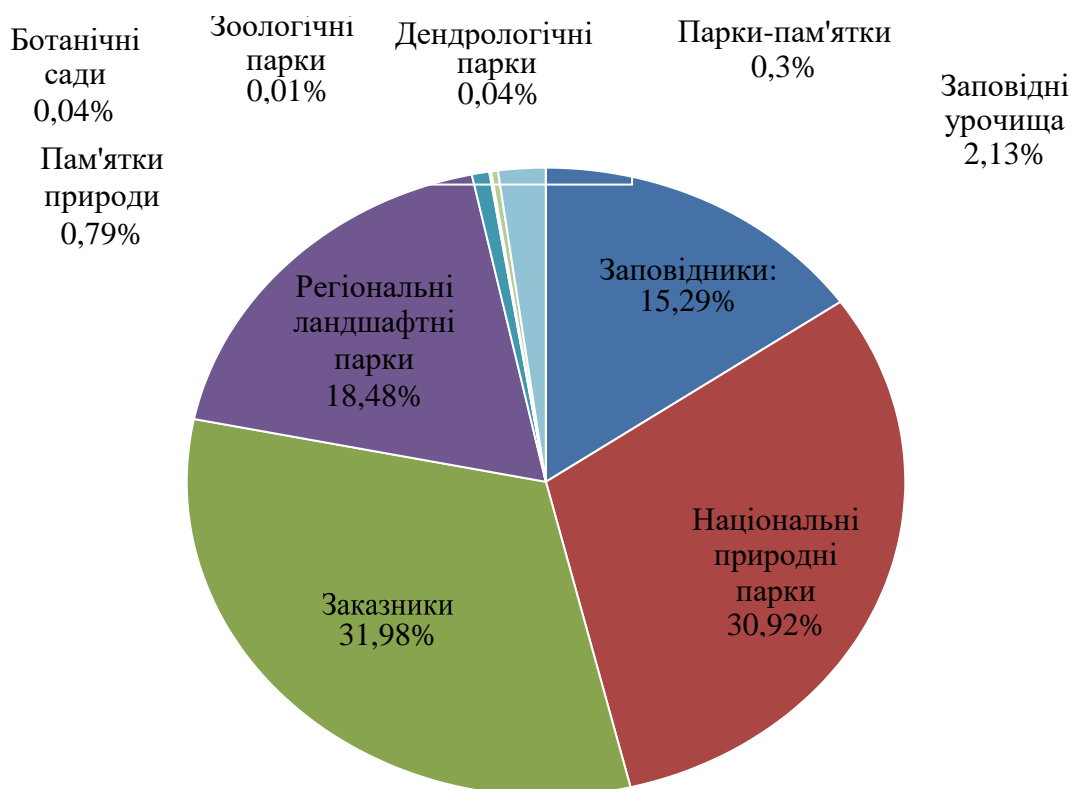

Рис. 1.5 – Структура ПЗФ України (за площею)

Джерело сформовано автором на основі: [19]

Згідно з даними Державної прикордонної служби України, протягом 2020 року громадяни України здійснили 11 мільйонів 250 тисяч перетинів

кордону, подорожуючи до 123 країн світу. Загальна кількість іноземних громадян, які відвідали Україну протягом 2020 року, склала 3,4 мільйона осіб, що є втричі менше порівняно з 2019 роком. За 2020 рік Україну усього відвідало 11773 в'їзних (іноземних) туристів [21].

Рис. 1.6 – Розподіл в'їзних (іноземних) туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за метою поїздки у 2020 році

Джерело розроблено автором на основі [22]

Навіть при значних обмеженнях та поширенні нових штамів COVID-19, у 2021 році спостерігалось значне збільшення кількості подорожей.

Згідно з даними Державного агентства розвитку туризму, бюджет громад України у 2021 році зрос на 244 млн грн, що становить 86,8% більше, ніж у 2020 році. Ставки туристичного збору були встановлені місцевими радами і складали до 0,5% для внутрішнього туризму та до 5% для іноземних туристів. Найбільш популярними місцями, що сплачували туристичний збір, були місто Київ, Одеська, Львівська, Київська та Закарпатська області. Кількість іноземних громадян, які перетнули кордон України у 2021 році, зросла на 26,3% і становила майже 4,271 млн осіб в порівнянні з 2020 роком [23].

Топ-10 країн, громадяни яких відвідали, Україну у 2021 році наведено на рис. 1.7.

У порівнянні з 2020 роком, в 2021 році кількість громадян України, які подорожували за кордон, збільшилася на 30,7% і становила 14,7 мільйона осіб. [24].

Рис. 1.7 –Топ-10 країн, громадяни яких відвідали, Україну у 2021 р.

Джерело [24]

Рис. 1.8 –Топ-10 країн, до яких виїжджали громадяни України у 2021 р.

Джерело [24]

Топ-10 країн, до яких виїжджали громадяни України у 2021 році наведено на рис. 1.8 [24].

У 2021 році в Україні були позитивні прогнози стосовно збільшення кількості іноземних гостей і посилення внутрішнього туризму. Проте, початок 2022 року приніс неприємні зміни для нашої країни. Внаслідок військових дій, багато посольств сусідніх країн переселилися або закрилися, а світові авіалінії призупинили рейси до України. Військові дії і переміщення населення вплинули на звичний спосіб життя українців. Багато туристичних фірм припинили свою діяльність, а інші переорієнтувалися на інші ринки.

2 АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ НА ТЕРИТОРІЇ НИЖНЬОДНІСТРОВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПАРКУ

2.1 Передумови розвитку екологічного туризму на території Нижньодністровського національного парку

Нижньодністровський національний природний парк є одним з найбільших природно-заповідних комплексів в Україні і розташований на південному заході країни вздовж річки Дністер на території Білгород-Дністровського, Біляївського та Овідіопольського районів Одеської області. Парк підпорядкований Міністерству охорони навколишнього природного середовища України.

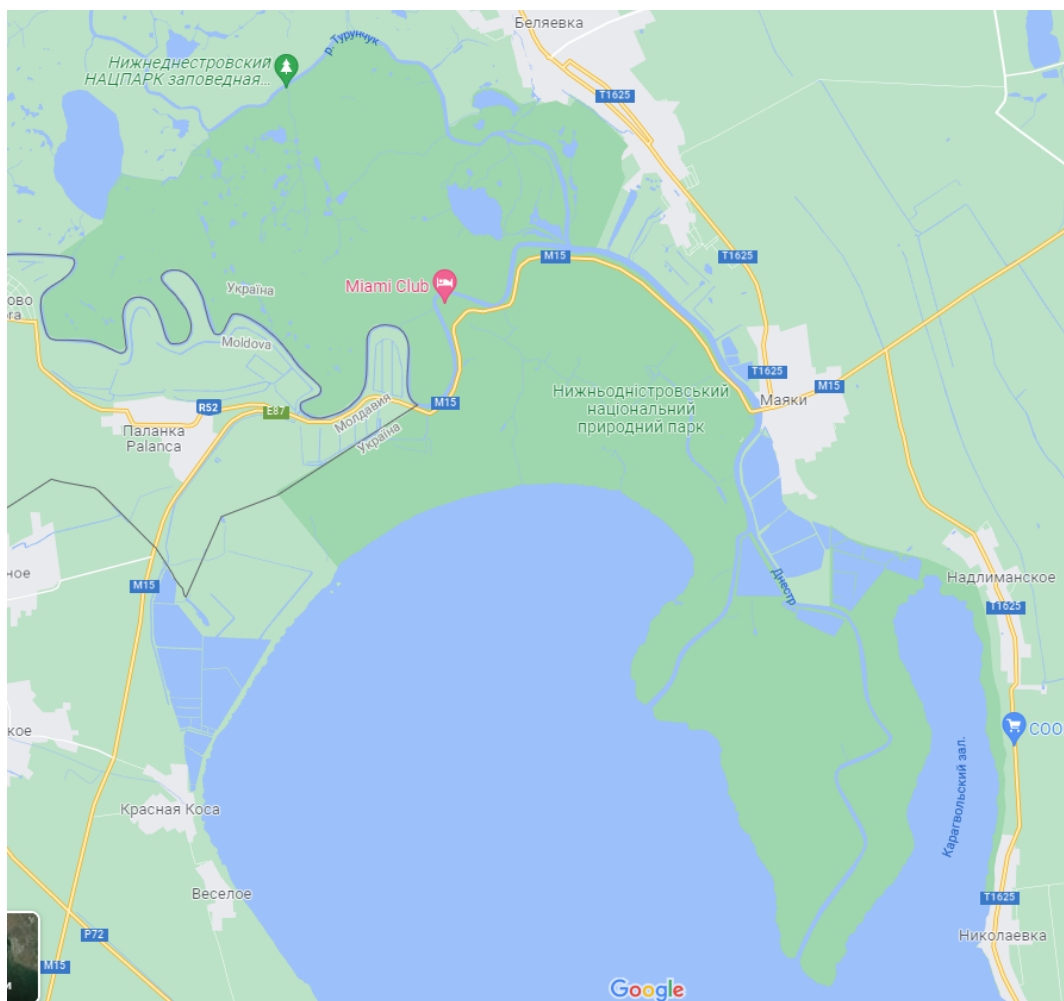

Рис 2.1 – Нижньодністровський національний природний парк на карті

Площа земель Нижньодністровського національного природного парку становить 21,311.1 гектара. З цієї загальної площі, 3,700 гектарів земель були вилучені в установленому порядку та передані парку для постійного користування. Решта земель, що складає 17,611.1 гектара, включені до складу парку без вилучення у попередніх землекористувачів. [25]

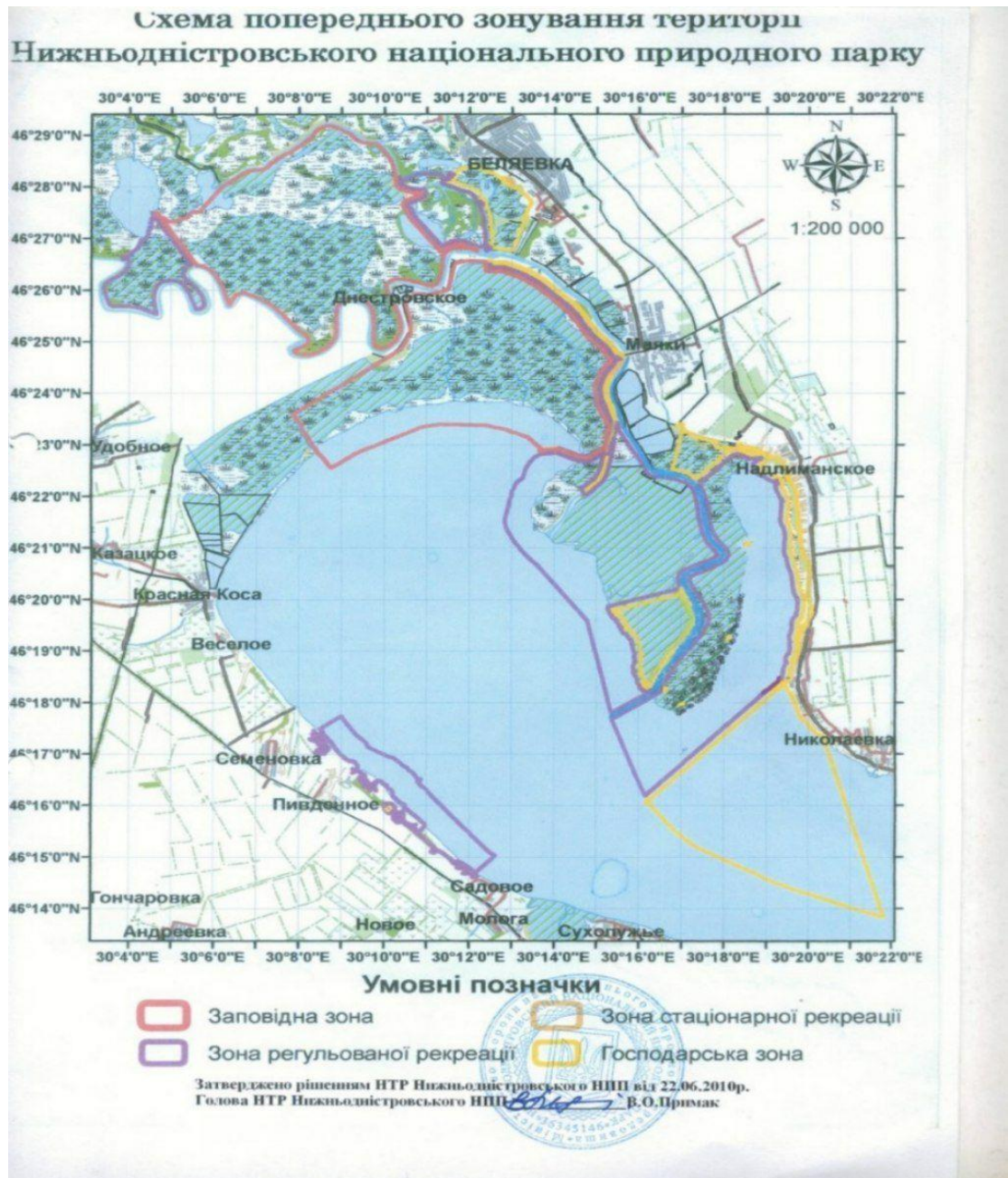

Рис 2.2 – Зонування території Нижньодністровського національного природного парку на карті

Унікальний приклад багатой української флори та фауни. На території парку зареєстровано понад 700 видів рослин і понад 1000 видів тварин. Одна з цих тварин є однією з останніх в Україні природних популяцій рідкісних ссавців – норки європейської. [26].

Рис.2.3 – Логотип Нижньодністровського національного природного парку

На сьогоднішній день в межі цього парку включені два водно-болотні угіддя, які мають міжнародне значення, а саме: «Месопотамія Дністровська – Турунчук» та «Північна частина Дністровського лиману». Відповідно до функціонального зонування на території парку встановлений диференційований режим охорони, відтворення, та використання його природних ресурсів.

Парк розподілено на такі чотири зони, як: регульовану зону відпочинку, заповідну, економічну зону та стаціонарну зону відпочинку. Що стосовно флори та фауни парку, завдяки наявності унікальних природних умов та активному збереженню природних ландшафтів територія національного парку характеризується великим різноманіттям фауни, котра налічує більш ніж тисячу різноманітних видів. З цього списку занесено до Червоної книги України 58 видів птахів, 20 видів ссавців, 2 види рептилій, 20 видів комах, та 9 видів риб. У національному парку було зареєстровано більш ніж 700 видів

живих рослин, з яких 28 рідкісних і занесені до Червоної книги України. Деякі в видів тварин та рослин також занесені і до Європейського Червоного списку.

Деякі види тварин і рослин також занесені до Європейського Червоного списку. З цієї причини дельта Дністра є природною спадщиною світового значення. На даний час існує основних 4 екологічних маршруту, за якими можна зробити туристичну поїздку:

- ❖ «Царство птахів». Цей туристичний маршрут має протяжність близько 20 км. Водний маршрут пролягає від села Маяки по головному руслу Дністра, далі триває по руслу Глибокого Турунчука з виходом в Дністровський лиман. Зворотний шлях лежить через протоку Кіляра. Здійснюється на катері.

- ❖ «Дністровська Амазонія». Довжина маршруту від міста Біляївка становить 8 км, від села Маяки - 20 км. Це річний маршрут, який пролягає головним руслом Дністра і його рукавом Турунчук, триває в мальовничому протоці Амазонка через плавневий ліс.

- ❖ «Старий Турунчук». Є складовою вищеописаних маршрутів.

- ❖ «Блискучий Ібіс» і одна екологічна стежка «Острів Гонтаренко» .

Однак, варто зазначити, що близько 9 маршрутів знаходяться на стадії розвитку і впровадження.

Основними переваги даних маршрутів є те, що вони свого роду першопрохідці у регіоні Нижньодністровського парку, та дають змогу оцінити переваги, та недоліки розвитку екологічного туризму.

Описані маршрути в Нижньодністровському національному природному парку мають кілька основних переваг. По-перше, вони можуть бути розглянуті як першопрохідці у цьому регіоні, що означає, що вони відкривають нові можливості для туристичної діяльності. Це може привернути увагу туристів та створити нові шляхи для розвитку екологічного туризму.

По-друге, даним маршрутам можна використовувати для оцінки переваг та недоліків розвитку екологічного туризму. Вони дають можливість вивчити екологічний стан природного середовища, виявити його унікальність та різноманітність. Це важлива інформація для розробки ефективних стратегій та

політики у сфері екологічного туризму, що спрямована на збереження природних ресурсів та забезпечення сталого розвитку.

Рис.2.4 – Основні екологічні маршрути, за якими можна розбити туристичну поїздку
Джерело: сформовано автором

Таким чином, дані маршрути в Нижньодністровському національному природному парку відіграють важливу роль у розвитку екологічного туризму, надаючи можливість досліджувати регіон, вивчати його екологічний стан та розробляти стратегії для збереження та сталого використання його природних ресурсів.

Також дослідження даних маршрутів допомагають краще орієнтуватися в усьому необхідному, що потрібно для якісного розвитку екотуризму, а саме:

1. які зручності для туристів можна додати;
2. визначити шляхи покращення матеріально-технічної бази;
3. удосконалення обслуговування;
4. шляхи підвищення рівня гостинності.

Основними недоліками існуючих турів є те що екскурсоводи не мають відповідної освіти в сфері туризму і це має певне відображення на функціонуванні всього процесу. Човни, якими здійснюються екскурсії застарілі та потребують відновлення, ця проблема спричинена недостатню

фінансовою забезпеченістю регіону, а це пов'язане з тим що місцевість не обладнана відповідною інфраструктурою, необхідною для здійснення туристсько-екскурсійної діяльності.

Цей туристичний кластер має великий потенціал, для розвитку сільської місцевості.

Рис.2.5 Види рекреаційно-туристичної діяльності на річці Дністер

Джерело: сформовано автором

Знаходження населених пунктів навкруги національного парку дає потенціал для розвитку сільського та зеленого туризму, організації агросадиб с особливостями бессарабської культури, організації квестів та майстер класів.

Перевагами розвитку туризму в даних місцевостях є збільшення робочих місць для місцевого населення, екологічність, відродження національної самобутності населення, що сприяє формуванню туристичної привабливості і залученню більшої кількості туристів, незалежно від сезону.

Однак є і недоліки таких подорожей, у вигляді поганих доріг, що значно ускладнює подорожі, особливо у дощову погоду.

Передумови розвитку екологічного туризму на території Нижньодністровського національного парку включають:

➤ Розташування в унікальній природній зоні: Нижньодістровський національний парк розташований на півдні України, де зустрічаються дельтові ландшафти та багато видів рослин і тварин. Це створює потенціал для розвитку екологічного туризму, оскільки туристи можуть досліджувати унікальні екосистеми та спостерігати за багатством біорізноманіття.

➤ Відновлення природних об'єктів: Нижньодістровський національний парк був створений для збереження і відновлення природних об'єктів, таких як річкові дельти, болота та зарості лотосу. Ці відновлені природні об'єкти створюють чудові умови для екологічного туризму, де туристи можуть насолоджуватися недоторканою природою та спостерігати за процесами відновлення екосистем.

➤ Культурно-історичне значення: Нижньодістровський національний парк також має культурно-історичне значення, оскільки на його території знаходяться історичні пам'ятки та археологічні об'єкти. Наприклад, тут можна знайти залишки давньогрецьких поселень та стародавніх фортець. Це додає цікавості до екологічного туризму, оскільки туристи можуть поєднувати відвідування природних місць з вивченням історичної спадщини.

➤ Розвиток інфраструктури: На території Нижньодістровського національного парку розвиваються туристичні інфраструктури, такі як маршрути, пункти прокату велосипедів, еко-готелі та спостережні вежі. Це створює комфортні умови для туристів, що бажають насолоджуватися екологічними природними місцями.

➤ Співпраця з місцевими громадами: Розвиток екологічного туризму в Нижньодістровському національному парку базується на співпраці з місцевими громадами. Це включає залучення місцевих жителів до створення та управління туристичними послугами, підтримку місцевих ремесел та продажу місцевих продуктів. Такий підхід допомагає розвивати екотуризм як джерело доходу для місцевих громад і сприяє збереженню природного середовища.

Яскравим прикладом є дестинація, яка поєднує у собі багато вище перерахованих видів дозвілля, а саме еко-парк «Фрумушика-Нова» у Тарутинському районі. Будівництво господарства «Фрумушика-Нова» було розпочато влітку 2006 року на місці молдавських сіл Фрумушика-Нова та Рошія, мешканців яких радянська влада виселила у 1946 році для того, щоб збудувати тут військовий полігон.

З часу заснування комплекс значно розширився. Тут регулярно проводять ярмарки та фестивалі. Зокрема, восени відбувається фестиваль вина, тому можна досхочу насолодитися цим напоєм, ще й купити пляшечку на згадку. До того ж на території «Фрумушики-Нової» встановлено майже вісімнадцятиметровий пам'ятник пастуху, який офіційно є найбільшим в Україні та занесений до Національного реєстру рекордів. Його також планують представити у Книзі рекордів Гіннеса як найбільший у світі пам'ятник професії [27].

На території еко-парку знаходиться такі музеї:

1. Статуя "Чабан Фрумушика-Нова";
2. Музей сільськогосподарської техніки;
3. Парк-музей соцреалізму;
4. Парк-музей скульптур "Історія Бессарабської землі";
5. Етнографічний музей просто неба "Бессарабське село Фрумушика-Нова";
6. Краєзнавчий музей;
7. Меморіал "Пагорб пам'яті";
8. Музей штопорів;
9. Винний льох .

Також велика кількість атракцій, для відвідувачів різних вікових категорій:

1. відвідати вівцеферму та ознайомитися з породою каракулевих овець, як їх доять та стрижуть, спробувати овече молоко, сир та бринзу;
2. побувати в «бджолиному санаторії» скуштувати мед і соти;

3. є можливість зіграти у міні-гольф;
4. порибалити на одному з трьох озер на коропа, карася або товсто лоба або піти полювати на фазанів;
5. ознайомитись з кіньми української верхової породи, на яких, за бажання, можна проїхатися верхи;
6. сімействами ослів, поні, диких кабанів, карликових камерунських кіз, карликової породи овець, фазанів, американських лам, муфлонів та європейських ланей, що живуть у міні-зоопарку;
7. поплавати у басейні (у літній період);
8. відвідати винні льохи та спробувати настояні у дубових бочках вина; продегустувати місцеву їжу в яскравому ресторанчику;
9. відвідати лавандове поле;
10. побувати в виноробні, випити місцевого вина, відвідати виноградні поля
11. ознайомитися з культурою та побутом Бессарабських народів.

Особливої уваги потребує розвиток екологічного туризму і на території Нижньодністровського національного природного парку. який варто відвідати кожному туристу, який цінує природу, біорізноманіття та культурну спадщину.

В останні роки у зв'язку з воєнним становищем в Україні розвиток туризму майже зупинився. Але для людей в такий час навпаки дуже важливо мати місце, де можна відпочити, як фізично, так і психологічно. Одним з сприятливих чинників є відвідування заповідних територій. Заповідні території є осередками діяльності екологічного туризму, хоча їх основною метою є збереження окремих природних об'єктів і відновлення цінних і унікальних природних комплексів або їх важливих частин, вони мають важливе рекреаційне туристичне значення.

Особливе значення має розвиток таких видів туризму, як бервочінг та квітковий туризм. Для розвитку бердвочінгу на території Нижньодністровського природного парку мешкає 254 види прахів, а саме,

орлани білохвості, луні, баклани, кулики, качки, цаплі, лелеки, крочки коровайки, пелікани, лебеді та багато інших.

Для розвитку квіткового туризму в парку є Біле озеро з білосніжним лататтям та озеро з жовтими лілеями. Також на суходолі парку проростає багато краснокнижних рослин.

Рис.2.6 Біле озеро з білосніжним лататтям Рис.2.7 Озеро з жовтими лілеями

Розвиток екологічних видів не тільки передбачає безпосередній контакт з природою, а й не потребує великих вартісних витрат з боку відпочиваючих, що на даному історичному етапі нашої країни має суттєве значення.

Заповідна територія Нижньодністрівського національного природного парку, як було зазначено, має великий туристичний потенціал для розвитку екологічного туризму. Але збільшенню кількості туристів заважають такі фактори, як: відсутність належного фінансування, нестача висококвалітованих кадрів, застаріла матеріально-технічна база тощо. Тому важливо почати «реконструювати» наявні проблеми, починаючи з маркетингової діяльності, що дозволить залучити нових відвідувачів до національного парку та покращити матеріальне становище. Все це в свою чергу дозволить відновити засоби розміщення та перевезення туристів.

Також залучення туристів до охорони навколишнього середовища, підвищить рівень екологічної свідомості екскурсантів та позитивно вплине на

природу, завдяки сформованій екологічній свідомості, чуткому розумінню наслідків від негативних дій та шанобливому ставленню до флори і фауни національного парку.

2.2 SWOT-аналіз розвитку екологічного туризму

Поточна організація рекреаційного господарства України — незадовільна та неконкурентоспроможна на світовому ринку туристичних послуг. Основний матеріально-технічний комплекс застарілий, 70 % його потребують реконструкції та відновлення, рівень сервісу не відповідає міжнародним стандартам, відсутня індустрія розваг, а наявна — хаотична та неорганізована, пам'ятки культури та історії занедбані, низку проблем екологічного, соціального та економічного характеру не вирішено [12, с. 62].

Згідно з Індексом конкурентоспроможності подорожей і туризму 2013 року, Україна змогла поліпшити глобальну конкурентоспроможність цього сектору, піднявшись за 2 роки на 9 позицій у рейтингу 140 країн світу. Проте цей результат більшою мірою відбиває посткризове відновлення: нинішнє місце України (76-е) ненабагато вище за її позиції в індексах 2007–2008 рр. (відповідно 78-е і 77-е місця). Особливо позитивні оцінки Україна отримала за такими показниками, як якість залізничної інфраструктури (24-е місце), щільність банкоматів (26-е місце), щільність фіксованого і мобільного зв'язку (44-е і 43-е місця), а також показник співвідношення купівельної спроможності (31-е місце у світі). Водночас за п'ять років країна втратила 18 позицій і опустилася на 70-е місце за складовою інфраструктури інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ)

Проведений аналіз основних елементів конкурентоспроможності українського туризму показав, що, хоча країна має значні природні ресурси, вона на даний момент не може конкурувати з розвинутими туристичними державами. Єдиний шлях вирішення цієї проблеми полягає у формуванні

продуманої, стратегічно орієнтованої державної політики, в рамках якої туризм став би одним з основних пріоритетів держави. Для досягнення цієї мети потрібно створити сильний орган влади, який відповідатиме за управління розвитком туризму, і впровадити економічні механізми, які були успішно апробовані у світі для ведення туристичного бізнесу. Крім того, важливо привернути інвесторів, які будуть готові інвестувати в розвиток туристичної інфраструктури України.

Наступним кроком в методології оцінки конкурентного середовища є визначення конкурентних переваг сучасних господарських суб'єктів. Оцінка існуючих конкурентних переваг є важливою аналітичною підґрунтям для формування і реалізації успішної стратегічної діяльності, заснованої на сучасному маркетинговому інструментарії.

Для аналізу переваг і недоліків діяльності різних підприємств, регіонів та країн у всьому світі використовують метод SWOT-аналізу. SWOT — це аббревіатура: Strengths — сильні сторони, Weaknesses — слабкі сторони, Opportunities — сприятливі можливості, Threats — загрози. Цей універсальний метод особливо ефективний при аналізі переваг і недоліків туристичного ринку країни. SWOT-аналіз допомагає з'ясувати обставини, за яких розвивається туристичний ринок України, збалансувати вплив внутрішніх переваг і недоліків із впливом сприятливих можливостей і загроз.

Такий аналіз допомагає визначити не тільки можливості країни, а й усі доступні переваги над конкурентами [28].

SWOT-аналіз конкурентоспроможності України щодо розвитку туризму для виявлення найсильніших та найслабших місць сторін України як об'єкта туризму наведено в табл. 2.1.

Як показує практика, розвиток туризму залишається поза ключовими інтересами держави і бізнесу в Україні. Ключовими пріоритетами для стійкого розвитку галузі подорожей і туризму, стабільного зростання її конкурентоспроможності у світовому масштабі є питання захисту прав власності і спрощення регулювання в цьому секторі, збереження культурних і

природних ресурсів, підвищення їх привабливості для іноземних туристів, а також забезпечення високого пріоритету сектору в державній політиці.

Таблиця 2.1

Проведення SWOT-аналізу конкурентоспроможності туристичної діяльності в Україні

<i>Сильні сторони</i>	<i>Можливості</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Багата історія. 2. Широка географія. 3. Розмаїття ландшафту. 4. Історичні пам'ятки архітектури. 5. Сім чудес України, які можна порівняти зі світовими. 6. Доброзичливе населення. 7. Наявність ресурсів до створення оздоровчих комплексів. 8. Рівномірна густина населення 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток туристичної інфраструктури. 2. Покращення рівня обслуговування. 3. Покращення екологічної ситуації. 4. Розширення асортименту надаваних послуг. 5. Розроблення нових видів турів. 6. Створення іміджу країни як стабільної та безпечної. 7. Зниження цін на відпочинок
<i>Слабкі сторони</i>	<i>Загрози</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Неякісні дороги. 2. Нестабільний рівень сервісу. 3. Висока вартість обслуговування. 4. Негативне відношення великої кількості українців до внутрішнього туризму. 5. Відсутність сформованого цілісного бранда України. 6. Високий рівень захворювання на СНІД, туберкульоз, гепатит тощо. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нестабільна політична ситуація. 2. Техногенні катастрофи. 3. Конфлікт між західними та східними регіонами. 4. Можливість виникнення епідеміологічних захворювань. 5. Можливе підвищення цін на відпочинок. 6. Розвиток закордонного туризму в близько розташованих країнах

Джерело [28]

Аналізуючи переваги та недоліки, можливості та загрози туристичного комплексу України, ми дійшли висновку, що перспективний розвиток туризму в країні повинен ґрунтуватися на таких складових: інвестиції та інновації в туристичному та готельному господарствах; реорганізація транспортного забезпечення; підготовка кваліфікованих кадрів; нормалізація політичного, економічного та законодавчого клімату; інформаційні комунікації. Без реалізації зазначених заходів нереально розбудувати ефективний національний міжгалузевий туристичний комплекс. Без запозичення туристичних інновацій та переходу на прогресивні європейські стандарти гостьового й рекреаційного сервісу неможливий розвиток конкурентоспроможного на міжнародному ринку туристичного сектору. Без цілеспрямованих маркетингово-промоційних заходів з інформаційного «прориву» країни буде проблематичною її інтеграція у глобальний ринок туристичних послуг [28].

Виходячи з попередніх даних можна провести SWOT-аналіз розвитку екологічного туризму в Одеській області, який допоможе визначити сильні та слабкі сторони, а також можливості та загрози цього сектора.

Сильні сторони (Strengths):

Унікальна природа: Одеська область має розмаїття природних ресурсів, включаючи чорноморське узбережжя, природні заповідники, степові ландшафти та дельту Дунаю. Це надає потенціал для розвитку екологічного туризму з акцентом на природу та екосистеми.

Культурна спадщина: Одеська область багата на культурно-історичні об'єкти, такі як історичні центри міст, музеї, пам'ятники архітектури, а також традиції та культуру місцевих етнічних груп. Це створює можливості для розвитку культурного екотуризму, поєднуючи природу та культурні елементи.

Туристична інфраструктура: Одеська область має розвинуту туристичну інфраструктуру, включаючи готелі, ресторани, транспортні мережі та послуги, які забезпечують комфортне перебування туристів. Це сприяє привабливості регіону для екологічного туризму та забезпечує зручність для відвідувачів.

Слабкі сторони (Weaknesses):

Недостатнє просування: Екологічний туризм в Одеській області може стикатися з проблемою недостатнього просування та маркетингу. Відсутність ефективних кампаній та рекламних стратегій може призвести до обмеженої відомості про можливості екологічного туризму в регіоні.

Недостатня екологічна освідченість та свідомість: Деякі місцеві жителі та підприємці можуть не бути достатньо освіченими щодо екологічних принципів та практик. Це може призвести до недбалості у відношенні до природи та недостатнього розуміння важливості збереження природних ресурсів.

Можливості (Opportunities):

Розширення присутності в Інтернеті: Розвиток екологічного туризму в Одеській області може отримати перевагу від використання сучасних технологій та соціальних медіа для просування. Це дозволить залучити більше туристів та створити свідомість про екологічні цінності регіону.

Розвиток екологічних ініціатив: Залучення громадських організацій та державних структур до розвитку екологічного туризму може забезпечити підтримку та фінансування для створення нових екологічних маршрутів, зон відпочинку та інфраструктури.

Загрози (Threats):

Негативний вплив людської діяльності: Розвиток туризму може призвести до негативного впливу на природу, якщо не будуть застосовані екологічні підходи та практики. Забруднення, надмірне використання ресурсів та неконтрольована забудова можуть погіршити стан довкілля.

Конкуренція з іншими регіонами: Інші регіони України та світу також розвивають екологічний туризм і можуть конкурувати з Одеською областю. Це може вимагати додаткових зусиль для залучення туристів та підвищення привабливості регіону.

Таблиця 2.2

SWOT-аналіз конкурентоспроможності туристичної діяльності в
Одеській області

<i>Сильні сторони</i>	<i>Можливості</i>
1. Унікальна природа. 2. Багата на культурно-історичну спадщину. 3. Наявність ресурсів до створення оздоровчих комплексів. 4. Розвинута туристична інфраструктура	1. Розширення присутності в Інтернеті. 2. Покращення рівня обслуговування. 3. Покращення екологічної ситуації. 4. Розширення асортименту надаваних послуг. 5. Розроблення нових видів турів. 6. Розвиток екологічних ініціатив.
<i>Слабкі сторони</i>	<i>Загрози</i>
1. Неякісні дороги. 2. Нестабільний рівень сервісу. 3. Висока вартість обслуговування. 4. Недостатня екологічна освідченість та свідомість. 5. Недостатнє просування 6. Високий рівень захворювання на СНІД, туберкульоз, гепатит тощо.	1. Нестабільна політична ситуація. 2. Техногенні катастрофи. 3. Негативний вплив людської діяльності. 4. Можливість виникнення епідеміологічних захворювань. 5. Можливе підвищення цін на відпочинок. 6. Конкуренція з іншими регіонами

Джерело: розроблене автором

SWOT-аналіз розвитку екологічного туризму в Одеській області допомагає виявити потенціал та виклики, з якими стикається цей сектор. Це може служити основою для розробки стратегій та заходів, спрямованих на покращення розвитку екологічного туризму та збереження природних та культурних цінностей регіону.

Проблеми, що стримують розвиток та потребують розв'язання у сфері охорони навколишнього природного середовища в Одеській області:

- вирішення питання фінансування реконструкції та ремонту існуючих очисних та будівництво нових каналізаційно-очисних споруд в районах Одеської області;
- розташування на території Одеської області недіючих та тих які

потребують ремонту артсвердловин;

- вирішення проблеми відновлення водності річки Великий Куяльник;
- вдосконалення постійно діючої системи спостереження за станом атмосферного повітря, у тому числі збільшення постів спостереження;
- низькі темпи розширення мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду Одеської області та збільшення відсотка заповідності.

Одесу в 2021 році відвідали, враховуючи туристів і міської і сільської місцевості, понад 3 млн туристів [28]. Більша частина туристів обрала місто для відпочинку, аніж сільську місцевість. Причинами для цього являється те що туристи мало обізнані просто атракції сільського (зеленого туризму). Також велику значимість має той фактор, що курорти якими володіє Одеська область не відповідають європейським стандартам якості. Спостерігається забруднені території у курортних дестинаціях, майже 50% застарілих готелів, хаотична забудова пляжної території. та брудна пляжна лінія. При умові вирішення цих проблем можна досягти більшого потоку туристів до позаміської діяльності.

Туристична діяльність на території Одеської області потребує великих капіталовкладень, як на місцевому, так і державних рівнях. Потрібно перебудувати старі готелі на нові, комфортабельні, з дотримання європейських стандартів, налагодити інфраструктуру та дороги між дестинаціями, зайнятися чистотою туристичної місцевості. Перед початком впровадження нового туристичного кластеру потрібно розробити чіткій план з розташуванням всього необхідного для комфортного відпочинку туристу.

Ці особливості та потенціал свідчать про значний потенціал для розвитку екологічного туризму в Україні. Збалансований підхід до розвитку цієї галузі, з орієнтацією на збереження природи та співпрацю з місцевими громадами, може сприяти сталому розвитку туризму та збереженню природного багатства країни.

3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ НА ТЕРИТОРІЇ НИЖНЬОДНІСТРОВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПАРКУ

3.1 Напрями підвищення ефективності функціонування екологічного туризму

Збалансований розвиток туризму у будь-якому регіоні потребує розроблення якісних галузевих стратегій як складових стратегії соціально-економічного розвитку регіонів на довгостроковий період, що сприятиме визначенню місця та пріоритетів галузі у господарській структурі регіонів, згладжуванню міжгалузевих диспропорцій, мінімізації конфлікту пріоритетів та кращому баченню у контексті планування просторового розвитку громад і територій з урахуванням їх потенціалу.

Важливим стратегічним інструментом забезпечення привабливості територій регіону та його позиціонування у якості туристичних дестинацій є грамотна маркетингова політика, як на рівні окремих суб'єктів господарювання, так і на рівні територіальних громад.

В Україні, яка володіє значним природно-ресурсним потенціалом, слід розробити відповідну нормативно-правову базу, яка зможе забезпечити розвиток вітчизняного екологічного туризму.

При раціональній організації туризм може забезпечити реальну фінансову підтримку охороні довкілля і підвищити значення тих природних ділянок, які повинні зберігатися у первозданному вигляді. Успіх природоохоронних дій нездійснений на основі лише "заборонних" заходів, особливо якщо вони спрямовані проти інтересів місцевого населення.

Необхідно, щоб місцеві жителі стали партнерами у цій діяльності, а ошадне ставлення до природи було для них економічно вигідним.

Рис. 3.1 – Основні напрями співіснування туристичної сфери з навколишнім середовищем

Джерело: розроблене автором

Під час організації будь-якого виду діяльності важливо оцінити переваги та недоліки екологічного туризму на території ННПП та запропонувати основні шляхи розвитку екотуризму (таблиця 3.1).

Для вирішення проблем необхідно здійснити низку організаційних заходів у сфері природокористування, а саме:

1. розробити нормативно-технічні та правові документи, що регламентуватимуть природоохоронні витрати, необхідні для запобігання негативному впливу на екологічний стан зон рекреаційного природокористування;
2. встановити жорсткіші нормативи викидів шкідливих речовин транспортними засобами, промисловими та комунальними об'єктами, розташованими в зонах відпочинку та поблизу них, і запровадити систему економічних заходів контролю за їх впливом на навколишнє природне середовище;

3. провести економічне обґрунтування всіх витрат на природоохоронні заходи, визначити джерела фінансування;
4. започаткувати практику будівництва та введення в експлуатацію заводів з комплексної екологічної переробки відходів (наскільки відомо, в Україні їх поки немає).[29]

Таблиця 3.1

Шляхи та перспективи розвитку туризму на території
 Нижньодністровського національного природного парку

1	Розробка туристичної інфраструктури	Потенціал Нижньодністровського національного парку полягає в його унікальному природному середовищі. Для забезпечення комфортного перебування туристів в парку необхідно розробити туристичну інфраструктуру, таку як обладнані стежки, відпочинкові зони, інформаційні точки та санітарні вузли.
2	Розвиток екологічних маршрутів	Створення екологічних маршрутів дозволить туристам детальніше досліджувати різноманітність природи парку. Це можуть бути піші маршрути, велосипедні траси або човнові прогулянки, що включатимуть в себе відвідування заповідних зон, озер, річок та інших природних об'єктів.
3	Екологічна освіта та інформаційна робота	Проведення освітніх заходів, лекцій та екскурсій допоможе усвідомити туристам важливість збереження природи та екологічних цінностей Нижньодністровського національного парку. Підвищення екологічної свідомості серед відвідувачів сприятиме більш відповідальному ставленню до природи та сталому розвитку туризму.
3	Розвиток еко-господарств	Створення еко-господарств та агротуризму в парку може стати додатковим джерелом привабливості для туристів. Це дозволить їм ознайомитися з сільськогосподарською діяльністю та місцевими традиціями, а також сприятиме розвитку сільськогосподарського сектора в області.
5	Співпраця з місцевими громадами	Важливо включати місцеві громади в процес розвитку екологічного туризму. Спільна робота з місцевими органами влади, громадськими організаціями та місцевими жителями допоможе забезпечити сталість туризму та залучити місцеві ресурси та послуги до розвитку туристичного сектору.
6	Захист незайманих територій	Нижньодністровський національний парк має великий потенціал для розвитку екологічного туризму, але важливо забезпечити захист незайманих територій. Це включає контроль за забудовою, недопущення незаконної діяльності та впровадження механізмів збереження природи.

Джерело: розроблене автором

Для підвищення ефективності функціонування екологічного туризму в національному парку і розв'язання проблем, що стосуються розвитку цієї сфери, запропоновано розвиток наступних напрямків:

- **Захист природних ресурсів і біорізноманіття:** Розробка і впровадження стратегічних планів з охорони природи і збереження біорізноманіття в Одеській області є важливим кроком для забезпечення сталого розвитку екологічного туризму. Це може включати встановлення заповідних зон, контроль за використанням природних ресурсів та освітні програми щодо збереження довкілля;
- **Посилення інфраструктури екологічного туризму:** Розвиток і покращення інфраструктури, такої як стежки для пішохідного туризму, велосипедні маршрути, наметові майданчики та інші зручності, які можуть значно підвищити привабливість області для екологічних туристів. Розвиток екологічних готелів та еко-садиб може забезпечити сталі джерела доходу для місцевих громад;
- **Залучення місцевого населення:** Важливо включати місцеву спільноту в процес прийняття рішень щодо розвитку екологічного туризму. Шляхом впровадження програм співпраці та партнерства між туристичними організаціями, місцевими громадами та місцевими підприємствами можна підтримати сталий розвиток туризму, зберегти традиції та культуру, залучити місцеві товари та послуги до туристичного ринку;
- **Просування та маркетинг:** Підвищення відомості про екологічний туризм в Одеській області вимагає ефективного маркетингу та просування. Розробка та реалізація маркетингових кампаній, створення веб-сайтів та використання соціальних медіа можуть допомогти привернути увагу туристів та підвищити обізнаність про екологічний потенціал області;
- **Забезпечення якості та безпеки:** Розвиток екологічного туризму вимагає забезпечення якості та безпеки для туристів. Це включає впровадження стандартів екологічної практики, надання досвідчених гідів,

забезпечення безпечних умов перебування в природних місцях та заборону діяльності, що може завдати шкоди довкіллю.

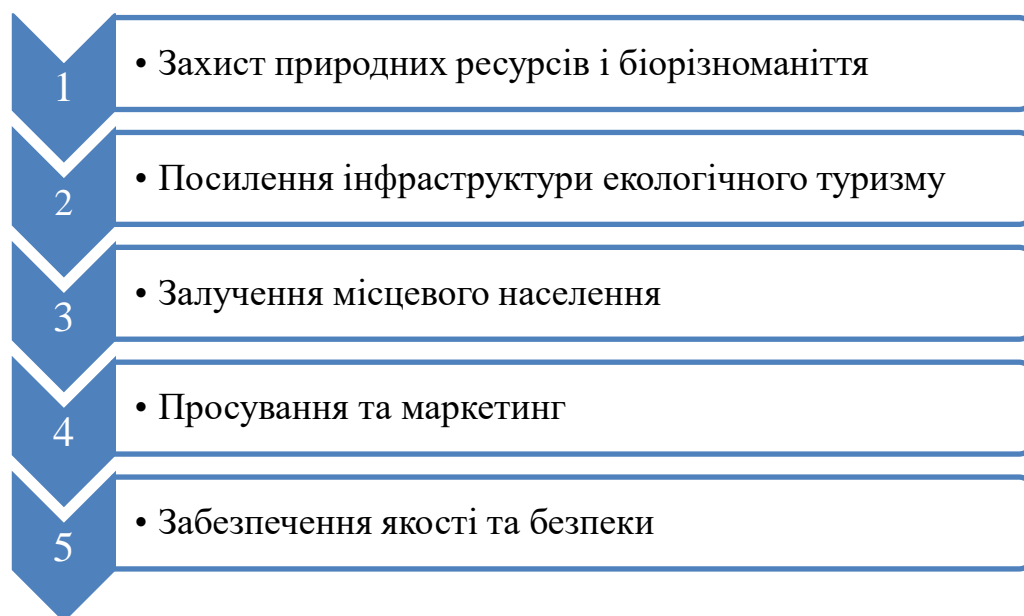

Рис. 3.2 – Напрямки підвищення ефективності функціонування екологічного туризму в національному парку

Джерело: розроблене автором

Ці напрями сприятимуть підвищенню ефективності функціонування екологічного туризму в Одеській області та вирішенню проблем, пов'язаних з його розвитком.

Також для сприяння рішення проблем екологічного розвитку туризму на території Нижньодністровського національного природного парку, потрібно розвивати наступні напрямки: б'ордвочінг, квітковий туризм та велотуризм.

Основним фундаментальним напрямком розвитку рекреаційних територій є: екологізація економіки та виробничих процесів, збереження навколишнього природного середовища та відтворення рекреаційних природних ресурсів. Екологізація це — екологічно орієнтований підхід до організації туристичних послуг та взаємодії з природним середовищем. Важливість екологізації туристичної діяльності на території Нижньодніпровського національного природного парку полягає у збереженні

та охороні природної спадщини, збалансованому використанні ресурсів та мінімізації негативного впливу туризму на екосистеми парку.

Збереження природної спадщини Нижньодніпровського національного природного парку є необхідним для забезпечення його функцій як природного резервату та зони відпочинку. Екологічно орієнтована туристична діяльність передбачає впровадження практик, що сприяють збереженню біорізноманіття, захисту водних ресурсів, мінімізації викидів та відходів, зменшенню шкідливого впливу на екосистеми.

Посилення екологічної свідомості серед туристів та місцевого населення є важливим аспектом екологізації туристичної діяльності. Розуміння впливу власних дій на природне середовище та прийняття відповідальних рішень можуть сприяти збереженню та відновленню екосистем.

Застосування екологічних стандартів у готелях, ресторанах, туристичних агентствах та інших суб'єктах туристичної індустрії сприяє зменшенню негативного впливу на довкілля. Використання відновлюваних джерел енергії, ефективного управління водними ресурсами, раціонального використання матеріалів та відходів, розсмітників та використання екологічно чистих технологій є важливими складовими екологічної туристичної інфраструктури. [30]

Екологізація туристичної діяльності в Нижньодніпровському національному природному парку не тільки забезпечує збереження природних ресурсів та різноманіття, але й стимулює розвиток екотуризму та привертає увагу туристів, які цінують здоров'я природи та екологічну свідомість. Розвиток екотуризму сприяє залученню інвестицій, створенню нових робочих місць, збагаченню культурного досвіду та підвищенню екологічної свідомості як серед місцевого населення, так і серед відвідувачів.

Екологізація туристичної діяльності на території Нижньодніпровського національного природного парку має велику важливість з наступних причин:

- ❖ Збереження природного середовища: Нижньодніпровський національний природний парк є унікальною екосистемою з багатим біорізноманіттям. Екологізація туристичної діяльності допомагає зберегти це середовище, зменшити негативний вплив туристів на природу та підтримати рівновагу екосистеми.
- ❖ Захист видів та їх місць існування: Багато видів рослин і тварин, які проживають у парку, потребують особливого захисту та збереження. Екологізація туризму допомагає запобігти знищенню їх місць існування, забезпечуючи їм безпеку та збереження природного середовища.
- ❖ Економічні переваги: Екологізація туристичної діяльності може стати основою для розвитку сталого туризму на території парку. Це включає розумне використання ресурсів, розвиток екологічно чистих видів туризму та створення нових робочих місць для місцевого населення.
- ❖ Екологічна освіта та свідомість: Туристична діяльність може бути інструментом для популяризації екологічної освіти та свідомого ставлення до природи. Шляхом інформування туристів про значення збереження біорізноманіття та екосистеми парку, можна сприяти підвищенню їхньої екологічної свідомості.
- ❖ Збереження культурної спадщини: Нижньодніпровський національний природний парк також має велике культурне значення. Екологізація туристичної діяльності сприяє збереженню культурної спадщини та традицій місцевого населення, що є важливим аспектом збереження інтегральної цілісності парку.

Таким чином, екологізація туристичної діяльності на території Нижньодніпровського національного природного парку є вкрай важливою і необхідною ініціативою.

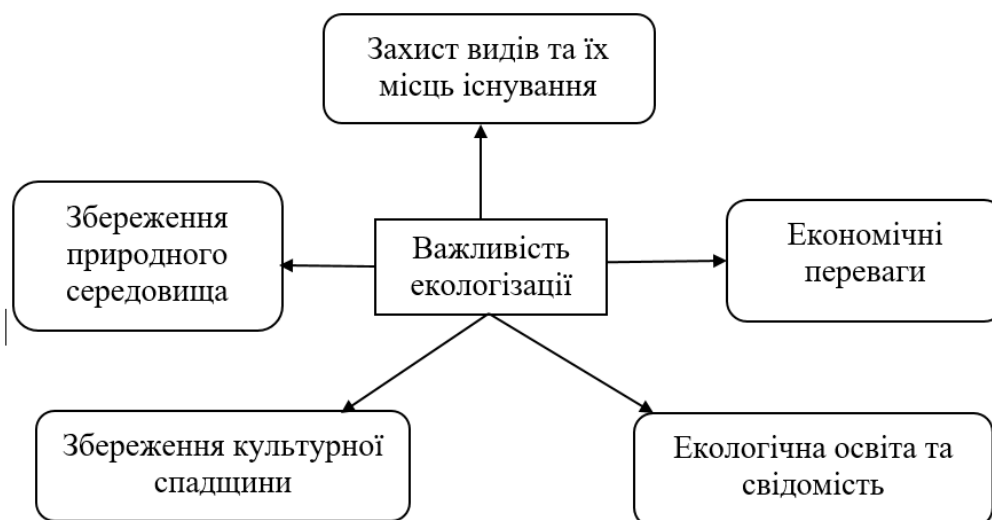

Рис. 3.3 – Важливість екологізації на території Нижньодністровського національного природного парку

Джерело: розроблено на основі [31].

Забезпечення сталого розвитку туризму та збереження природних ресурсів стають пріоритетами в умовах зростаючого туристичного потоку та впливу на природне середовище.

Екологізація туристичної діяльності сприяє збалансованому використанню природних ресурсів, збереженню біорізноманіття та екосистем, а також забезпечує збалансовану інтеракцію між туристами та природним середовищем. Це робить туризм більш сталим, довгостроковим та екологічно відповідальним. На території Нижньодніпровського національного природного парку впровадження екологічних практик у туристичній діяльності є особливо важливим, оскільки парк є природним резерватом і домівкою багатьох видів рідкісних рослин і тварин. Захист та збереження природних унікальностей парку потребує спільних зусиль усіх зацікавлених сторін, включаючи туристичні компанії, відвідувачів та місцеве населення. [31].

Продовження розвитку екологічних підходів у туристичній діяльності на території Нижньодніпровського національного природного парку сприятиме створенню більш збалансованої туристичної індустрії, яка враховує

потреби природного середовища та місцевого населення. Такий підхід не лише збереже природну спадщину регіону, але й сприятиме розвитку екотуризму та привертанню уваги туристів, які цінують здоров'я природи та екологічну свідомість.

3.2 Шляхи та перспективи розвитку екологічного туризму на території Нижньодістровського національного парку

Розвиток екологічного туризму на території Нижньодістровського національного парку може бути досягнутий шляхом впровадження наступних перспективних зходів: розробка туристичної інфраструктури, розвиток екологічних маршрутів, екологічна освіта та інформаційна робота, розвиток екогосподарств, співпраця з місцевими громадами, захист незайманих територій (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2

Аналіз перспектив розвитку еко-турів та шляхів їх вирішення

<i>Перспективи розвитку</i>	<i>Проблеми розвитку</i>	<i>Шляхи вирішення</i>
Можливість організації великої кількості екскурсій і турів	Відсутність висококваліфікованого персоналу	Підвищення кваліфікації існуючого персоналу, та підготовка нових кадрів
	Мала кількість існуючих екскурсійних програм	Удосконалення існуючих програм, та розробка нових турів та маршрутів, прокладання нових екостежок
Можливість мати високорозвинену туристичну інфраструктуру	Застаріла матеріально-технічна база	Будівництво нових туристичних баз, кемпінгів, готелів, пансіонатів тощо
	Відсутність належного фінансування	Якісна маркетингова діяльність
Збільшення притоку туристів	Відсутність сайтів з детальною інформацією щодо відпочинку в національному парку	Створення нових сайтів з детальною інформацією, зі спрямуванням еко туризму

Джерело: узагальнено автором

Прикладами можуть бути створення туристичних стежок у заповідних зонах парку, організація екскурсій до унікальних природних об'єктів, розвиток еко-господарств і ресторанів з місцевою кухнею, а також проведення навчальних програм для дітей та молоді з питань екології та збереження природи

Ці шляхи та перспективи розвитку екологічного туризму на території Нижньодністровського національного природного парку мають значний потенціал. Вони сприятимуть збереженню природного середовища та створенню сталого джерела доходу для місцевих громад.

Розвиток екологічного туризму на цій території дозволить зберегти природні ресурси, охороняти унікальну флору та фауну, а також зберегти цінні екосистеми. Шляхи та маршрути, які спрямовані на вивчення природних крас, будуть привертати увагу туристів та сприяти популяризації цієї території як місця екологічного туризму.

Таким чином, розвиток екологічного туризму на території Нижньодністровського національного природного парку має потенціал забезпечити збереження природного середовища, створення сталого джерела доходу для місцевих громад та покращення якості життя. Це сприятиме збалансованому розвитку туризму, де природа та спільноти зберігаються й отримують вигоди одночасно.

Існуючі екологічні маршрути на території Нижньодністровського національного природного парку:

1. «Царство птахів» має протяжність близько 20 км. Водний маршрут пролягає від села Маяки по головному руслу Дністра, далі триває по руслу Глибокого Турунчука з виходом в Дністровський лиман. Зворотний шляхлежить через протоку Кіляра. Здійснюється на катері.

2. «Дністровська Амазонія». Довжина маршруту від міста Біляївка становить 8 км, від села Маяки - 20 км. Це річний маршрут, який пролягає

головним руслом Дністра і його рукавом Турунчук, триває в мальовничому протоці Амазонка через плавневий ліс.

3. «Старий Турунчук». є складовою вищеописаних маршрутів.
4. «Блискучий Ібіс» і одна екологічна стежка «Острів Гонтаренко» [32].

Ще дев'ять маршрутів знаходяться на стадії розвитку, тому при їх розробці варто врахувати: які саме зручності для туристів можна додати; визначити шляхи покращення матеріально-технічної бази та рівня гостинності; удосконалення обслуговування тощо.

Основними недоліками існуючих турів є те, що не всі екскурсоводи мають відповідну освіту в сфері туризму, а човни, якими здійснюються екскурсії застарілі та потребують відновлення. Отже проблема фінансового забезпечення регіону та відповідна інфраструктура є першочерговими завданнями для вдосконалення туристично-екскурсійної діяльності.

Нижньодністровський національний природний парк має великі перспективи для розвитку еколого-туристичної діяльності, але для цього необхідне фінансування, підготовка висококваліфіційних кадрів та підвищення рівня гостинності серед місцевого населення.

Під час організації туристично-екскурсійної поїздки в Нижньодністровський національний парк важливо не забувати те, що це заповідна територія і під час набору людей групи потрібно проводити консультації з приводу того, як екскурсанти повинні поводитися. Наприклад: не шуміти, не галасувати, не завдавати шкоди природі, не лякати птахів, не руйнувати гнізда, не виривати квіти і взагалі, вести себе чемно з природою.

Окрім того, якщо працівники побачать що у людини в руках зірвана квітка, то потрібно буде сплатити штраф мінімум 1.7 тис.грн. [33] Поводитися обережно і шанобливо до природи потрібно не тільки тому, що за це стягується штраф, а й тому, що ми повинні зберігати, відновлювати та охороняти природні багатства для наступних поколінь.

Розвиток пташино-квіткового туризму в Нижньодністровському національному парку може мати користь і значення для екології у декількох аспектах:

Збереження біологічного різноманіття: Нижньодністровський національний парк має значний екологічний потенціал, оскільки він є природним середовищем для багатой флори та фауни. Розвиток пташино-квіткового туризму сприяє приверненню уваги до цього регіону і підвищенню свідомості про його важливість для збереження рідкісних видів рослин і тварин. Туристи, які відвідують парк, можуть стати активними учасниками охоронних заходів та сприяти збереженню біорізноманіття.

Екологічне освіта: Пташино-квітковий туризм надає можливість побачити унікальні рослинні види та спостерігати за різноманітністю пташиного світу. Це може відігравати важливу роль у підвищенні екологічної освіти туристів. Люди, які мають безпосередній контакт з природою, розуміють її цінність і стають більш обізнаними стосовно важливості збереження екосистем.

Збалансований розвиток: Розвиток пташино-квіткового туризму може сприяти створенню робочих місць і покращенню життєвого рівня місцевого населення. Це може вплинути на зменшення тиску на інші форми використання ресурсів, які можуть бути шкідливими для довкілля. При правильному управлінні туризмом, розвиток пташиного і квіткового туризму може стати одним з елементів збалансованого розвитку регіону, де економічні цілі поєднуються з охороною природних ресурсів.

Таким чином, розвиток пташиного і квіткового туризму в Нижньодністровському національному парку може мати позитивний вплив на збереження біологічного різноманіття, підвищення екологічної освіти туристів та сприяти збалансованому розвитку регіону. Однак, важливо забезпечити, що розвиток туризму відбувається відповідно до принципів сталого розвитку та з урахуванням потреб природи і місцевого населення.

Таблиця 3.3

Туристична подорож «Weekend з квітковою пташкою»

Програма туру

<i>1 день</i>	
09:00	Виїзд із Одеси на комфортабельному мікроавтобусі (автобусі)
10:00	Приїзд в село Маяки. Причал зеленої стоянки «Блискучий Ібіс»
Вільний час, ознайомлення з місцевістю, та програмою екскурсій	
10:30	Водна прогулянка протокою «Амазонка» на озеро Біле, згідно екскурсійної програми
14:00	Обід у впорядкованій альтанці, яка знаходиться на острові
15:00	Вільний час
18:00	Повернення до стоянки. Вечеря
Вільний час	
<i>2 день</i>	
09:30	Сніданок
10:30	Водна прогулянка
14:00	Обід у впорядкованій альтанці, яка знаходиться на острові
15:00	Відпочинок на зеленому острові
18:00	Повернення до стоянки
19:00	Від'їзд до Одеси

Таблиця 3.4

Екскурсійна програма

Час	Подія
День 1	
10:30 – екскурсія	Водна прогулянка (3 – 3,5 години) за маршрутом: – Річка Дністер – Стрілька – Біле озеро вкрите білими лататтям і ліліями. Тут є можливість поспостерігати за дикою природою, птахами в їхньому природному середовищі
14:00 – Обід	Обід у впорядкованій альтанці, яка знаходиться на острові: рибальська юшка, свіжі овочі, хліб.
15:00 – Відпочинок на зеленому острові	Спостереження за краснокнижними птахами. настільний теніс, волейбол, бадмінтон, шахи, шашки, нарди, гойдалка, літній душ, відеофільм «Крила природи», фотовиставка «Жива планета»
18:00 – Повернення до стоянки	Вечірнє чаювання з медом та печивом «У променях заходу сонця»

День 2	
10:30 – екскурсія	– Мальовнича дністровська протока Амазонка із зупинкою в природному заплавному лісі, спостереження за рідкісними видами птахів. – Купання в чистій воді озера
14:00 – Обід	Обід у впорядкованій альтанці, яка знаходиться на острові: рибальська юшка, свіжі овочі, хліб.
15:00 – Відпочинок на зеленому острові	Вільний час, активні ігри. Можливість замовити додаткові послуги (Рибалка)
18:00 – Повернення до стоянки	Вечірнє чаювання з медом та печивом «У променях заходу сонця»

Визначення економічної ефективності туристичного продукту.

Визначення вартості проживання.

Формування турів, екскурсійних програм, надання основних, додаткових і супутніх послуг складають технологію туристичного обслуговування, тобто це формування конкретного туристичного продукту для задоволення потреб у туристській послугі.

Тур – це первинна одиниця туристичного продукту, реалізована клієнту як єдине ціле, продукт праці тур оператора на певний маршрут і в конкретний термін.

Розробка туру – це складна багатоступінчаста процедура, що вимагає досить високої кваліфікації і є основним елементом технології туристичного обслуговування.

Жорстка конкуренція між підприємствами туристичного бізнесу породжує формування нових пропозицій на ринку туристичних послуг. Поява та розвиток на міжнародному ринку подієвого туризму, зумовили підвищення попиту серед споживачів на цей досить новий напрям в означеній галузі.

Бьордвотчинг (birdwatching або birding) – це свого роду вид рекреаційної діяльності, який передбачає спостереження за птахами у природі (неозброєним оком або за допомогою оптичних приладів).

Квітковий туризм науковці визначають, як «напрямок туризму, який передбачає відвідування територій, не порушених антропогенним впливом, на яких розташовані великі ареали квітучих рослин, а також організованих територій (парків, ботанічних садів)»

Виходячи з вищезазначеного, доречним є розробка туристичного продукту, орієнтованого на природно-заповідний фонд, залучення маси відвідувачів, а, отже, отримання доходу від туристів бажаючих відвідати місцевість не тільки з метою огляду визначних пам'яток, але й з метою взяти участь з ознайомленням та пізнанням природної місцевості.

Поєднання бьордвочінг туризму та квіткового туризму дає гармонійний симбіоз, який дозволяє відвідувачам поринути у світ природи. Прикладом природнього туризму може слугувати розробка туру під назвою «Weekend з квітковою пташкою». У даному випадку тур є груповим, розрахований на 20 осіб. Кількість днів мандрування – 2.

Маршрут туру: Одеса – Маяки – Одеса.

Перелік послуг: транспорт, проживання, харчування, екскурсійна програма з кваліфікованим гідом.

Транспорт: мікроавтобус підвищеного комфорту.

Розміщення в готелі: «Блискучий ібіс» мотель, двомісні номери.

Система харчування: полупансіон (сніданок в motelі; обід та вечеря в на зелених стоянках)

Визначення економічної ефективності туристичного продукту

1. Визначення вартості проживання.

Тур є груповим. Кількість чоловік у групі – 20. Кількість днів мандрування – 2, але туристи перебувають в motelі лише на одну ніч, тобто оплата здійснюється лише за одну добу. Вартість мешкання в готелі «Блискучий ібіс» представлена в таблиці 3.5.

Туристи будуть проживати в двомісних номерах, тому вартість мешкання на одного туриста буде складати (табл. 3.6).

Таблиця 3.5

Вартість мешкання в готелі по туру «Weekend з квітковою пташкою»

<i>Місто</i>	<i>Назва готелю</i>	<i>Вартість двомісного номеру, грн.</i>
Маяки	Зелена стоянка Блискучий ібіс	500

Таблиця 3.6

Розрахунок вартості проживання по маршруту

<i>Місто, готель</i>	<i>Кількість ночей</i>	<i>Сума з 1 особи, грн.</i>
Маяки Зелена стоянка Блискучий ібіс	1	250

2. Визначення вартості харчування.

По даному маршруту лише сніданок входить до вартості мешкання в готелі, тому інші види харчування оплачуються додатково. Отже необхідно розраховувати вартість обідів та вечері. Середня вартість обіду та вечері на день приблизно складає 150 грн.(таблиця 3.7)

Таблиця 3.7

Розрахунок вартості харчування по маршруту

<i>Місто, ресторан</i>	<i>Вартість харчування на добу, грн.</i>	<i>Кількість днів</i>	<i>Сума з 1 чол., грн.</i>
Маяки Зелена стоянка	150	2	300

3. Визначення витрат на проїзд.

Основні витрати: всі переміщення по даному туру здійснюються на одному транспорті, тобто на автобусі підвищеного комфорту та зараховуються до вартості туру, а саме:

переїзд «Одеса – Маяки – Одеса» (400 грн. в обидва боки);

переміщення водою, а саме «мотель – місто проведення екскурсії мотель» (140 грн. за 2 дні).

Усі розрахунки витрат зведені в таблицю 3.8:

Таблиця 3.8

Розрахунки витрат на проїзд

Основні витрати	Сума з 1 особи., грн.
Переїзд «Одеса – Маяки – Одеса»	400
Переміщення містом, а саме «мотель – місто проведення екскурсії – мотель»	140
Всього	540

Витрати на додаткове обслуговування по маршруту

Екскурсійне обслуговування та витрати на вхідні квитки включені до вартості туру. Список усіх екскурсій по маршруту «Weekend з квітковою пташкою» та їх вартості (табл. 3.9):

Таблиця 3.9

Витрати на екскурсійне обслуговування

№	Види екскурсійного обслуговування	Сума з 1 особи, грн.
1	Екскурсії водними притоками Дністра	400
2	Рибалка з берега річки Дністер	200
3	Рибалка на плавзасобі з якорем	250
5	Супровід керівника по всьому маршруту	200
	Всього	1 500

Таким чином, підрахуємо всі витрати по маршруту «Weekend з квітковою пташкою» і зведемо їх у відповідну таблицю 3.10

Таблиця 3.10

Всі види витрат по маршруту зведені в загальну

№	Стаття витрат	Сума, грн.
1	Проживання + сніданок	250
2	Додаткове харчування на зеленій стоянці (обід, вечеря)	300
3	Транспортне обслуговування	540
4	Екскурсійне обслуговування + витрати на керівника	1 500
5	Страховання	150
	Разом:	2 740
6	Оплата комісійних турагентам (7% від споживання)	192
	Всього:	2 548

Ринкова ціна встановлюється з огляду на дані маркетингових досліджень, розрахунку собівартості продукту, величину постійних витрат фірми за рік, бажаний рівень прибутку на одну послугу й загальний обсяг реалізації турпродукту в плановому періоді або за рік з урахуванням сезонності. В умовах ринкової економіки потужним регулятором цін є сам ринок, де ціна визначається в результаті поєднання попиту і пропозиції. Для спрощення розрахунку ціни розробленого туру використовують метод «витрати + прибуток». Таким чином ціна туру буде визначатися по формулі:

$$\text{Цод} = \text{Сод} + \text{Пдод.од}$$

де Цод – установлена підприємством ціна на послугу;

Сод – собівартість одиниці продукції, послуги (турпродукту);

Пдод.од – пипустимий для даної галузі прибуток, що доводиться на одиницю продукції (у даному випадку 20%)

$$\text{Ц} = 2\,548 + 510 = 3\,058 \text{ грн.}$$

Тур «*Weekend з квітковою пташкою*» відноситься до природнього різновиду туризму. Тур можна організовувати двічі на рік, а саме у травні та червні.

Згідно з маркетингових досліджень реалізацію даного туру заплановано на 2 місяці (табл. 3.11):

Таблиця 3.11

Місяці	Кількість реалізований турів в місяці
Травень	8
Червень	4
Разом	12

За 2 місяці планується здійснити 12 турів по 20 осіб, тобто за 2 місяці буде продано 240 турів.

$$\text{Мр} = \text{Пдод.од} \cdot \text{Nтур}$$

$$\text{Мр} = 510 \cdot 240 = 122\,400 \text{ грн.}$$

Вартість турпродукту для кінцевих споживачів визначається згідно чинного податкового законодавства України, що передбачає збільшення ціни на ставку ПДВ. Ставка ПДВ дорівнює 20%. (от Ц = 3058 грн.)

Таким чином вартість турпродукту для споживачів складатиме 3670 грн.

Крім врахованих у собівартості тура прямих витрат, фірма несе й постійні витрати по організації й реалізації даного й інших турів. Сума постійних витрат на даний тур складатиме 540 грн.

Знаючи величину річного маржинального доходу (Мр) і суму постійних витрат за рік (Впост), визначають річний валовий прибуток (Пвал), одержуваний фірмою по даному турпродукту:

$$\text{Пвал} = \text{Мр} - \text{Впост} = 122\,400 - 540 * 2 = 121\,320 \text{ грн.}$$

Для визначення чистого прибутку необхідно відняти із валового прибутку податок на прибуток, що в Україні становить 18%:

$$\text{Пч} = 121\,320 - 18\% = 99\,483 \text{ грн.}$$

Оцінки економічну ефективність нового продукту можна за допомогою показників рентабельності й прибутковості продукції.

Показник прибутковості розраховується по формулі :

$$\text{Ппр} = \text{Пвал} / \text{Spr} \times 100\%$$

Де Ппр – прибутковість нового продукту, послуги;

Пвал – валовий прибуток компанії, одержуваний від продажів нового продукту, послуги, дол. або грн.;

Spr – сума продажів нового продукту, послуги, дол. або грн.

$$\text{Ппр} = 121\,320 / 733\,920 * 100\% = 16,5\%$$

Коефіцієнт рентабельності розраховується по формулі:

$$\text{Рпр} = \text{Пчист} / \text{Spr}$$

де Рпр – коефіцієнт рентабельності нового продукту, послуги по методики компаній США, %;

Пчист – чистий прибуток компанії, одержуваний від продажу нового продукту, послуги, грн.

$$\text{Рпр} = 99\,483 / 733\,920 * 100\% = 13,5\%$$

Тобто, відповідно до маркетингу даного турпродукту, туроператор встановлює норму рентабельності (%) і чим вона вища, тим більша сума прибутку. Норма рентабельності коливається в широких межах (від 5% до 100 і більше) і залежить від кон'юнктури попиту та стану конкурентного сердовища на ринку даного цільового сегменту.

Рентабельність використовують для оцінки діяльності підприємства і як інструмент в інвестиційній політиці та ціноутворенні. Він показує, скільки підприємство має прибутку з кожної гривні, витраченої на виробництво і реалізацію продукції. В даному випадку підприємство має 13,5% прибутку з кожної гривні, витраченої на виробництво і реалізацію продукції. А коефіцієнт прибутковості – характеризує досягнутий керівництвом підприємства рівень віддачі на вкладені кошти. Він становить 16,5%

Таким чином, рентабельність розробленого туру складає 13,5%, що є позитивною і перспективною тенденцією при впровадженні туру «Weekend з квітковою пташкою».

ВИСНОВКИ

У роботі було проаналізовано туристичний потенціал Одеської області та Нижньоднівського національного природного парку на основі міжнародного досвіду. Було визначено те що дані DESTИНАЦІЇ мають великий туристичний потенціал та можливості подальшого розвитку. Цей фактор є значущим у вирішенні проблем недостатнього нерівномірного розподілу туристів у місцевій та сільській місцевостях.

Проблему можна вирішити шляхом освоєння нових туристичних DESTИНАЦІЙ у сільських місцевостях. Всі сприятливі фактори для розвитку туризму присутні на території історичної землі Бессарабії. Але із-за недостатньої обізнаності, та не інформованості населення не здійснює подорожі до цієї місцевості. Тому потрібно приділяти велику увагу маркетинговій діяльності стосовно заснування, розвитку та реновації все існуючих територій туристичних DESTИНАЦІЙ у сільській місцевості, що буде являтися сприятливим фактором для рівномірного розподілу туристів по всій території Одеської області, зниження фактору сезонності розвитку сільських місцевостей, надання робочих місць місцевому населенню, та допоможе привернути увагу інвесторів, які будуть зацікавлені в капіталовкладенню в такі DESTИНАЦІЇ як «Нижньодністровській національний парк», «Шабо», «Фрумушикка-Нова» та «Вилкове».

В останні роки в Україні активізувався розвиток екологічного туризму. Центрами туристичної діяльності екологічного спрямування є заповідні території, хоча їх основне призначення – збереження певних природних об'єктів, а також відновлення цінних і унікальних природних комплексів або їх важливих складових елементів, вони мають важливе рекреаційне туристичне значення.

Україна володіє достатніми екотуристичними ресурсами, використання яких, поряд із зростаючим попитом на туристичні послуги, закономірно

приведе до інтенсифікації розвитку інфраструктури та територіальної організації екотуристичної діяльності.

Розвиток пташино-квіткового туризму в Нижньодністровському національному парку може мати значення та користь для екології регіону на декількох рівнях.

По-перше, такий вид туризму сприяє збереженню біорізноманіття. Національний парк є природним середовищем, багатим на рідкісні види птахів і рослин, що є об'єктом інтересу для туристів. Розвиток пташино-квіткового туризму сприяє залученню уваги до цих видів і їх охороні. Туристи, відвідуючи парк, стають свідками природних процесів і величини природних ландшафтів, що сприяє їх більшій свідомості та зацікавленості у збереженні природних ресурсів.

По-друге, пташино-квітковий туризм сприяє підвищенню екологічної освіти туристів. Відвідувачі отримують можливість досліджувати природу, навчаються розпізнавати птахів і рослини, а також вивчають екологічні проблеми, з якими стикається парк. Це сприяє формуванню екологічної свідомості та розумінню важливості збереження природи серед туристів. Через це зростає шанс на більш відповідальне ставлення до природи та активну участь у її охороні.

По-третє, розвиток пташино-квіткового туризму сприяє збалансованому розвитку регіону. Туристична діяльність привертає увагу до розвитку інфраструктури, в тому числі готелів, ресторанів, транспортних засобів та інших послуг. Це може сприяти економічному зростанню регіону та залученню інвестицій. Однак, важливо забезпечити збалансований розвиток, щоб не завдавати неприпустимих негативних наслідків для природного середовища. Збереження екосистем та екологічних систем повинно бути пріоритетом при розвитку туристичної інфраструктури.

Урахування принципів сталого розвитку та здійснення екотуризму відповідно до потреб природи та місцевого населення є важливим кроком для досягнення позитивних результатів. Розвиток пташино-квіткового туризму в

Нижньодністровському національному парку може стати засобом підтримки природного середовища, сприяти підвищенню свідомості та екологічній освіті туристів, а також сприяти збалансованому розвитку регіону.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. Редакція від 11.02.2015 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>
2. Савіцька О.П., Савіцька Н.В. Екотуризм як важлива складова стратегії сталого розвитку України. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. Глобальні та національні проблеми економіки. Вип. 15. 2017. С. 122–128
3. Олійник Я.Б., Гетьман В.І. Екологічний туризм на теренах національних природних парків і біосферних заповідників України в міжнародний рік екотуризму та гір. Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. К.: ВПЦ «Київський університет», 2002. Вип. 48. С. 5–11.
4. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм у системі суспільно-економічних відносин. Економічна та соціальна географія : наук. зб. К., 2001. С 89–95.
5. Вишневський В.І. Екологічний туризм: навчальний посібник. К.: Інтерпрес ЛТД, 2015. 140 с
6. Бойко В.О. Екологічний туризм: проблеми, перспективи та шляхи розвитку. Економіка, фінанси, управління: наукові підходи та практика реалізації: Зб. матеріалів здобувачів вищої освіти і молодих вчених III Всеукраїнської науково-практичної конференції .11 березня 2020, м.Херсон: ХДАУ. С. 19-21
7. Тарасова В. В., Нестерчук І. К., Ковалевська І. М., Осіпчук А. С. Географія туризму: Екологічний туризм: підручник. Житомир, 2021. 252 с.
8. Барвінок Н.В. Проблеми та перспективи розвитку екологічного туризму в Україні. Матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. «Сучасні проблеми і перспективи економічної динаміки» (м. Умань, 18 листопада 2021р.) С.576-580. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/barvinok.htm.

9. Бочкарьова Т.В.. Екотуризм: аналіз уснуючого досвіду. URL: <https://infotour.in.ua/bochkareva.htm>.
10. Побігун О.В. Фоменко Н.В., Гоптарьова Н.В. Досвід використання екотуристичних продуктів за кордоном: URL:<http://www.sworld.com.ua/index.php/uk/tourism-and-recreation/theoretical-andmethodological-foundations-of-tourism-and-recreation/3467-om-fomenko-pobgun-hb-hbgoptarova>).
11. Екотуризм у світі. URL:<https://we.org.ua/rizne/ekoturyzm-u-sviti/>
12. Агафонова Л., Агафонова О. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання. Київський університет туризму, економіки і права. К: Знання України, 2008. 351 с.
13. Global Ecotourism Trends and Suggestions The International Ecotourism Society Jon Bruno, Executive Director URL: <https://ace.aua.am/files/2019/09/The-Global-Ecotourism-Market-The-Trends-How-Armenia-Can-Tap-into-Opportunities-Jon-Bruno.pdf>.
14. Where Sustainable Travel is Headed in 2018. Amsterdam, 17 April 2018 URL: <https://globalnews.booking.com/where-sustainable-travel-is-headed-in-2018/>.
15. Мальська М.П., Антонюк Н.В. Міжнародний туризм і сфера послуг: підручник. К., 2008. 661 с.
16. CBI Ministry of Foreign Affairs. The European market potential for ecotourism URL: <https://www.cbi.eu/market-information/tourism/ecotourism/market-potential>.
17. Червона книга України (2018) URL: <https://redbook%ua.org>.
18. Державне агентство лісових ресурсів (2018). URL: <http://dklg.kmu.gov.ua>.
19. Розподіл кількості та площі об'єктів природно-заповідний фонду України за категоріями та адміністративно-територіальними одиницями (станом на 01.01.2021 року) URL: <https://wownature.in.ua/oberihaymo/pryrodno-zapovidnyy-fond/>.

20. Міністерство екології та природних ресурсів України. (2018)
URL: <http://www.menr.gov.ua>.
21. 2020-й: Куди подорожували найчастіше українці, звідки прибували іноземці. Державна прикордонна служба України. URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/news/2020-y-Kudi-podorozhuvali-naychastishe-ukrainci-zvidkipribuvali-inozemci/> (дата звернення: 10.05.2023).
22. Туристична діяльність в Україні. Державна служба статистики. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/tyr/tyr_dil/arch_tyr_dil.htm
23. Україна отримала рекорді 244 млн грн туристичного збору. Державне агентство розвитку туризму. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/ukrayina-otrimala-rekordi-244-mln-grn-turistichnogo-zboru>.
24. 4,2 млн. іноземців та 14,7 млн. українців: дані про перетин державного кордону за 2021 рік. Державне агентство розвитку туризму. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/4-2-mln-inozemciv-ta-14-7-mln-ukrayincivdani-pro-peretin-derzhavnogo-kordonu-za-2021-rik>.
25. Указ президента України №1033/2008. Про створення Нижньодністровського національного природного парку URL: <https://www.president.gov.ua/documents/10332008-8192>
26. 5 незвичних і мальовничих місць у котрих має побувати кожен URL: <https://etnoxata.com.ua/statti/turizm-tsikavi-mistsja/5-nezvichnih-i-malovnichih-mists-u-kotrih%20A0-maje-pobuvati-kozhen/>
27. Центр екологічного туризму «Фрумушика-Нова» URL: https://ua.igotoworld.com/ua/poi_object/77833_frumushika-nova-veselaya-dolina.htm
28. Новини суспільство: Одесу в 2021 році відвідали понад три млн туристів URL: <https://mind.ua/news/20231767-odesu-v-2021-roci-vidvidali-ponad-tri-mln-turistiv>

29. Кравченко Н.О. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції "Суспільно-географічні проблеми розвитку продуктивних сил України". К.: 2004. 308 с. С.225-226.

30. Сергієнко І. О., Ковальчук Т. В., Гудима І. М. Екологізація туристичної діяльності: методологія та практика. К: Центр учбової літератури, 2017.

31. Барановський В. І., Михайлова Н. Г., Коломієць М. В. Екологізація туристичної діяльності: підручник. К: КНЕУ, 2018.

32. Нижньодністровський національний природний парк URL: <http://itinery.com.ua/object/view/nizhnednestrovskiy-park>

33. На Білому озері відвідувачі зривають лілії і глечики для гарних фото: чому цього не можна допускати URL: <https://bilyayivka.city/articles/158937/na-bilomu-ozeri-vidviduvachi-zrivayut-lilii-i-glechiki-dlya-garnih-foto-chomu-cogo-ne-mozhna-dopuskati>